

SAL I
HEJMAR 12
DUŞEMB
1 ADAR 1943

RONAHI

ANNEE 1
NUMÉRO 12
LUNDI
1 MARS 1943

SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ DE LA REVUE KURDE HAWAR

BIREK JI XORTÊN KURDÊN IRAQÊ ÊN XWENDA

Ev xortên ha birek ji xwendevanên me yên Iraqê ne. Van xortan ev resim bi hênceta cejineke mili ji çapxana me re diyari kiri bûn. Em vi resimî îro bi şahikeyezî mezîn belav dikin. Xwedê wan zêde bike û ji milletê kurd re bihile.

Navên xortan ji milê rastê, ber bi çepê ve:

Rêza pêşîn: Mihemed Sidiq Tahir, Ehmed Mistefa Amêdî, Elaedîfn Seîd, Şewket Ehmed, Mihemad Reşîd, Eli Hesen. — Rêza didowan: Smal Seîd Doskî, Ehmed Neman, Esker Şehbaz, Remezan Mihsin, Fazil Seîd, Kemal Erbilî.

Rêza siseyan: Ziya Xorşîd, Seîd Hacî, Izet Mistefa, Mihemed Seîd, Horşîd Hevlêrf, Ehmed Zeyno, Mistefa Brahmî, Hesen Hacî, Isam Hevlêrf, Hesen Hemîd.

DI VÊ HEJMARÊ DE

Roviyê şêr	Çirokbêj
Çetelê axê	Stranvan
Ji Honkongê	Silêmanê Ferho
Mehkema Hawarê	Ehmedê Namî
Gelawêj	Ronahî
Mela Enwer	Ermeşanî
Min nizanî bû	Ûsîf Hecîhersan
Serbestî	Mela Enwer
Wa milletê kurdî	Ehmedê Namî
Mil û Zil	Herekol Azizan
Nema dikarî bû	Cemilê Tacdo
Gurê Pir	Osman Sebrî
Tiştên rast	Hesen Hîşyar
Besta Welatî	Mela Enwer
Hinek ji Henek	Yariker
Li Welatê Çînê	Osman Sebrî
Hindik Rindik	Xeberguhêz
Mist-Awîk	Osman Sebrî
Çiroka Seyan	Nêçirvanê Hawarê
Rojî	Bijîşkê Hawarê
Li şûna berêz	Hesenê Mistê

çavên wî sor bûn. Rojekê dit gava vaye rovik bi ser de hat ko ew ji we wî û wextê berê xerabtir.

Jê re go, bira tu çima wilo sêfil bûyî? Go, bira ma tu nizanî ko ev sala ha xêla ye. Go kuro, meyizê, tiştê ko ez ji te re bêjim li min vegerine. Go, belê ezbenî. Go, çavên min çawan in? Go, çavên te çavên roviya ne. Go, ne wilo bêje. Go lê ez çî bêjim. Go, bêje çavên te çavên şêra ne; pûrta te pûrta wek singên di zirha ne....

Roviyê têr ew hin kir û wî ji mîna ê din gotî bû şêr jê re got û go serê te serê betla, lepên te lepên şêra ye.

Roviyê têr da pêşiyê ê sêfil da pey, heta gihane mêrga selekûnê. Hema çawan gihan bergilê ewil, roviyê têr xwe zer kire paşîya wî. Go, belkî ewê weke şêr bergil bavêje erdê. Lê ne wilo derket. Bergil hema pihinek li pêş çavê rovi da, ew li erdê dirêj kir. Hema roviyê di baz da û dûr ket û got: Wele bira mi dizanî bû tu ne şêr î, lê te xwe li ber çavên min dikire şêr. Min ji bi hêviya çênik goşt digot belê.

ÇIROKA KURDMANCI:

ROVIYÊ ŞÊR

Şêrek hebû. Carekê meyizand, gava, vaye rovik ji wê ve hat. Şêr jê re got, go rovi çima tu wilo belengaz bûyî û pirça dûvê te weşihaye.

Go, ey siltanê heywana, ev sal xerab bi ser min de hat û ez wilo şepirze bûm. Şêr go, gelo ko ez te têr bikim tu çî dibêjî. Go, pa tiştê ji vê çêtir heye ko ez vê sala ha têr bixwim.

Şêr go, meyiztne çî tiştê ko ez ji te re bêjim tu li min vegeftne. Go, belê ezbenî. Go çavên min çawan in? Go, çavên te çavên şêran in. Go, pûrta min çawa ye? Go miwên te weke singên di zirhan sekinine. Go, serê min çawa ye? Go, serê te serê betla ye. Go, lepên min çawan in? Go, lepên te lepên şêran in.

Şêr go, de rabe bide pey min. Rovi da pey û çûn gihane mêrgekê weke mêrga selekûnê. Malûm e ko hesp û hêstirên hesinan lê de ne. Şêr bergilek ji wan ên çelaw eyîşand û lepek lê da, ji rovi re kire kerma goşt û gote rovi; go dê, vê carê rabe û bixwe û rûne û bixwe û herçî cara ko tu birçî bibî bi ser min de were. Rovi jî kete ser goşt û xwar.

Rojekê, didiwan, siseyan, heta ko

STRANA KURDMANCI:

ÇETELÊ AXÊ

De lo lo lo lo . . . . .

Hekîmo w' ez bi qurban ji dirziya Bîrîna bavê Mistê mede ber kelan û derziya Bîra kwîr bi caxê mixsî Mûradê malek şewitî Qûf merhemê xwe hilanî ji ber bîrîna bavê

[Mistê de reviya

De rabe siwaro, par n xweşo, sala îsal

[birfîndaro

Ji mi dixwaze tasek av, ji belekê herfê, ji ka-

[niya Sîmo

Zozan bişewite pir f saro

Hekîmo ji Helebê ji Hemayê

Bîrîna bavê Mistê xedar e, derman lê nayê

Ji fêza hetanî fêza

Bîrek malê me danîne zozanê jorî va bi rêza

Bîra ne Ferho be, ne zozan be, ne Silêv, ne

[Batiman be

Bîrîna bavê Mistê xedar e, dixwaze pelê pel-

[hewesê

Hey lê wayel... bîrîna bavê Mistê xedar e, ji

[mi dixwaze dermanê vê dinyayê.

JI HONKONGÉ HETA BI NÛYORKÉ

Herwekt xwendevanên me dizanin Honkong li rohelatê Çîné giravek e. Ev girav mistemlike û di Pestişkê de wargehekt stola ingilizî ye. Par japonan Honkong vegirt û herwekt adet e rajêr yanî tebeeyên dewletên dijmin, ên tê de, girtin. Di nav girtiyên de yekî emêrtkani bi navê Jan Henrik Marsman hebû. Marsman xwe ji nav lepên japonan xelas kir û ji Honkongê revî. Marsman biserhatiya xwe di rojnama ingilizî Saturday Evening Post de belav kiriyê û gotiye:

Em hemî kiri bûn xestexanekê. Di nav me de rajêrên her dewletê hebûn. Di rojên pêşîn de heçî biyanî, tev de girti bûn. Femandariya japonî emir da ko herçî talyan, eleman, iswêçî, portigali û xelkên giravên Filipînê ne, serbest bihîlîn. Li ser pesteporta min moreke Filipînê hebû. Min ji xwe re got, ezê carekê siûda xwe biceribînim. Min da xwe û ez çûm cem zabîte japonî, yê ko peya ji hev dibijartin û hin serbest dihiştin.

Zabîte gote min, tu ji xelkê kû derê yî?

Min lê vegevand û got, ez filiptînl me, ji kerema xwe fedkire mora pesteportê.

Zabîte: Tu li kû ji diya xwe bûyî?

Min: Li Holendê, di Amisterdamê de

Zabîte careke din li pesteportê fedkiri, da eqilê xwe, qey tiştê ko min got serê wî girti bû. Paşê gote min:

— Holende şerê me dike, divêt tu herî Stanleyê (qerargeha hêsiiran)

Min: Ez li te ecêbmayî dimînim. Şevêdin kumandar gote min, ji ber ko ez filiptînl me divêt ez serbest bême berdan. Tu dixwazî min bişînl Stanleyê

Dawî, min zabîte qanî kir. Hinek madê xwe kir lê westqak da destê min û got: Tiwê di nav bajêr de serbest bigerî, lê di bin nezaretê de yî.

Piştî saetekê min xwe gihande jînekekê ya ko di mala xwe de ode kirê dikirin. Jinikê odak da min jî. Ez tê de cih bûm û li hevalên xwe ên çînl geriyam. Hevalên min ji min re ciline çînl peyda kirin. Min hero ew cil li xwe dikirin û ez dixebîtim xwe hînl wê girêdanê bikim û tê de wek çînikî xuya bikim.

Bi vî awayî ez gihastim 6ê Sibatê. Min dizant bû ko hefa çend rojan japoniyân di heqê me de qerareke qetî dê bidana û bivê nevê ez jî ezê vegeyriyama hêsiargahê. Ji aliyê din sersala

çîniyan ntzing diot. Di rojên cejinê de çîni ji cejinên xwe pêve bi tu tiştî mijûl nabin. Ji lewre diviya bû ez xwe bilezînim û rojkê bert rojkê bi rê bikevim.

Siûdê artkariya min kir. Ez rastî çînikî welatjorî hatim. Camêr rabû ji min re 25000 dolar jî dan da ko hi rê ve artkariya nijdevan bikim. Min kir ne kir mêrik ji min senedek jî ne stand. Jê pêve mêrik gote min: « Tu xatircem be, ezê braziyê xwe bi te re rêkim; ewê te bigelhtne selametê ».

Brazî jî wek mamê xwe camêr xuya dikir. Brazî plana reva me ji min re da zanîn. Emê jî bajêr di rêke welê re derketana ko ji çînl û japoniyân pêve ji herkesî re bend bû. Biyanîyê ko li ser wê riyê bihata ditin bi cezayê kuştinê wê bihata ceza kirin.

Li 10 Sibatê saet heşt û nîvan de brazî hate cem min. Min cilên xwe ên çîni li xwe kiri bûn. Rêberê min brazî — ez wî holê bi nav dikim — li cilên min temaşa kir; ew hinek edilandû, hewraniyê min li min şîdand û

Ji ber begaviyên şer hikumetê di Ingilîterê de balavxaneyên berdayî çêkirine. Kebanî kincên xelkê xwe dibin wan balavxanan û tê de dişon.

em bi rê ketin. Bi timobleke postê em gihastin derveyt bajêr û li wir em ji timobêlê peya bûn.

Qey rojêke zêwê bû. Xelk li hev giha bûn hev û təcirine çînl hûr-mûr difrotin. Em ketin nav xelkê û me li hûr-mûrên təciran temaşa dikir. Carê ko em di ber nobetdarên japonî re derbas dibûn me xwe xwar dikir û silav li wan dikirin.

Piştî saetekê em ji qerebalixê ji xelas bûn û derketin çolê. Me da riya çiyakî. Min dikir ez ji şahiyê bihina xwe bîdim. Lê dengê motorekê kir, ko ez bihina xwe di xwe de bigirim. Kemyoneke eskertî da bû pey me. Me nizanî bû em çi bikin. Li milê rastê gornistanek hebû. Me xwe havêta gornistanê û me xwe di nav tîrban de veşarta an me di rêveçûnê de dom bikira. Brazî qerara xwe da bû. Me xwe tev ne da; kemyon di rex me re borî. Em xelas bû bûn. No, min dîsan xwe lezandi bû. Kemyon ji nişkekê ve sekînî. Me nema dikarî bû lingên xwe ji ber xwe havêta; çongên me şikestî bûn.

Em gelekî hêdtî diçûn, lê dîsan me nîzingî li kemyonê dikir. Rexma seqemê me xwêh dida. Êdtî japoniya li me dînihêrtin; niho wê dest daniyana ser me. Ji nişkekê ve motora kemyonê şixultî û kemyon ji ber çavên me wînda bû. Me bihina xwe da.

Piştî sih kilomêtirî em rastî kûlikî (emleyên hindî an çîniyên ko li cem ewropuyîyan dixebitin) hatin. Piştî ko brazî pê re da û stand, me zantî ko mêrik xwe di qelafeta kûliyan de veşartîye.

Kûlî da pêşiya me û di şiverêkê re berê me da çiyê. Piştî çend klomêtiran em gihastine avahiya dibistanekê. Ji bîr pêve her derên avahiyê xirab bû bûn. Brazî ji 25000 dolarên me hin pere dan wî kûliyî.

Li hire em rastî Dr. Kîng hatin. Dr. Kîng piştî ko di Honkongê de xebitî û ji yîtna bezaran esker xelas kiri bû, ketî bû destên japonan. Lê ewl jî wek min reyek peyda kiri bû û baz da bû. Ūrisekî jî xwe gihandi bû me. Min navê Sêrj li Ūris kiri bû. Bi vî awayî digel hevalên me ên çînl em bû bûn şeş peya.

Piştî roavê rêberê me, em bi rê xistin û ji nû ve me da pala çiyakî. Piştî ko em li wî çiyayî qelibîn; daketin perê behirê; delavekî, wek benderekê. Tê de çend filûqeyên mastvanan xuya dikirin Heta kubariya sibê em li qeraxa behirê man. Bi şefeqê ve rêberên me em birin û em xistin enbara filûqekê.

Medeniyeta aletan çiqas pêş ve here ji destxetên kevin qimeta xwe wînda nakin. Herwekî di klîşa jorin de têtê diîtin xortine ingilîzî yê n ko di tersaneyên Ingilîterê de dixebitin, bi rewjokan hewêdê filûqekê dikolin.

Filûqeke teng û rêvîn. Ji me re gotin bi roj qet melivîn û bi tu avayî xwe şantî medin.

Balafirên japonî di ser benderê re difirîyan. Motorbotên wan di benderê de diçûn û dihatin. Her kari bûn nîzingiyê li me bikin û me bibînin. Lê ne dikirin; ji ber ko filûqa me vala dihesibandin. Cihê me ewçend teng bû ko heke yekî xwe tev bi daya, diviya bû em jî wek wî bikin û xwe tev bidin da ko bi hev nekevin.

Mirin ji vî hall çêtr bû. Me ne dizant deryavanên me çûne kû û ewê kenê vegerin. Dinya bû bû nîvro. Me li qeraxê dîyek dît. Me di dilê xwe de digot ev deryavanên me ne; taştîya xwe dixwîn. Niho ewê bîr û emê bi rê bikevin. Heyhat, dî wînda bû lê deryavanên me xuya ne kirin.

Saet bû çar. Dîsan dîyekî xuya kir. Dilên me jî nû ve bi imîdê hiltavêtin. Lê tukeyî xuya ne kir. Bû êvar, deryevanekî jî me re beroşek riz anf. Me digot, piştî şivê emê êdtî bi rê

bikevin. Me kir ne kir deryavên devê xwe venekir û li pirsyariyên me venegevand.

Lî me bû şev. Di vî cihê teng de ma kê dikarî çavên xwe bigire û di xew re here. Bi vî awayî û di ezabekî giran de me xwe gihande 12ê Sibatê. Êvarê beriya hingûrê jin û zarowên çîniyên ko ji gundekî nîzing revî bûn dihatin qeraxa behirê û didan ber qîran. Ji me re dan zanîn ko ev xelk ji gundê xwe revî bûn. Ji ber ko japon keti bûn-ê. Brazi zor da xwediyê filûqê, mêrik çû heta bejê, vegeviya û ihmalkarane gotê me:

— Japonî têne....

Me tev de da ber qîran û got: Zû lenger rakin.... divêt em herin....

Lê bêfêde. Serekê nijdan goti bû ko ne wextê birêketinê ye. Ma ji xwe çî qewimî bû; japonî keti bûn gundekî, ji me bi sê kîlometîran dûr. Lê heç gundiyan ko ji gundê xwe revî bûn, diketin filûqan û ji benderê derdiketin. Me li wan temaşa dikir.

Reşahiya şevê li me daketi bû. Çend nijde bi tîfîng û bombe û mîtralîzoyê çekirî hatin û li filûqa me siwar bûn. Lenger rakirin û filûqa me a bimotor xwe tev da. Di vî demê de motorbotekê japonî jî deveyî benderê xuya kir û xwe li me girt. Li ser vî yekê kaptanê me filûqa me gihande cihekî nependî û li wê derê sekinî. Lê motorbotê ne da pey me. Roj li me hilat. Me sêzdehê Sibatê jî di wî cihê teng de derbas kir. Lê hal di me de ne ma bû. Em li mîhafîzên xwe rabûn û daketin bejê. Wê şevê me hinek bihîna xwe da. Sibetirê sersala çîniyan bû.

Brazi bi deryavanan re kete cedeleke no. Lê dawiyê zora deryavanan bir û bi nîvê şevê ve em bi rê ketin. Ji nîşkekê ve behir rabû û filûqa me di nav pêlên behirê de wek qalîkê gwîzekê radibû û dadihat. Kaptan digot, di vî fûrtinê de em nikarin herin. Mêrik hêj gotina xwe ne qedandi bû ko deryevanan lenger avêt. Pêlên behirê em avêti bûn cihekî tenik; filûqa me keti bû ser keviran. Em tev de daketin

behirê û heta navtengê noqî avê bûn. Me hehîf da filûqê û me ew jî keviran xelas kir. Ji şermê ava behirê li me dicemidî; qey derzî di canê me ra dikirin. Di vî hall de em vegeviyan kuna xwe û wek çêntne qeliyê jî hev zeliqîn.

14ê Sibatê, serê sibehê, di saet pêncan de min nema dikarî.

Min xwe avête bextê brazi û jê lava kir ko ji me re tevdîfrekê bibîne da ko em bi rê kevin. Axir me kaptan bertîl kir û bi roj em heyirîn. Lê vî carê mijekê ker û giran li me daketi bû. Me dengê motorbotên japonî yên ko di nîzingî me re diborîn, dikirin lê wan em ne didîtin. Ji ber ko mijê em nixumandî bûn. Me berê xwe da bû riya xelas û felatê.

Gava em gihastin wî milê avê me xwe li erdê dirêj kir û me bihîna xwe da. Te digot qey em jî nû ve hati bûn dinyayê. Erdê ko em lê bûn bi xirbeyan dorgirti bû. Çîniyên japonîyan di van deran de li hev xisti bûn. Hêj nû me bala xwe dida ko rihên me dirêj bû bûn û em di gemarê de fetisî bûn. Ev hemî ne ewçend bi ehemiyet bûn. Lê min didit ko ez bi zuntariyê keti bûm.

Pişî çend saetan em bi rê ketin. Car caran em rastî çetan dihatin, çeteyên ko şerê japonan dikir. Brazi nîzingî li serekê wan dikir û pelekî sed dolari dixiste destê wan û

GUNDIYÊN INGILTÊRÊ ZADÊN XWE TÎNJN BENDERÊ

em li wan dadiborfn.

Şevêkê em gihastine gundekî nivxirabe. Çend gundî lê vegeriya bûn û sêv radikirin. Yekî jî wan dermanek da min û pê zintariya min hinek çêbû. Lê sibetirê gava me da bû ser bazdonekekê ez şemitim û lingekî min xeliha. Gozika peyê min werim. Dr. King digote min, qet mesekine hema bimeşe. Min jî welê dikir û gava em disekinfn Dr. King min miz dida. Em hêj bi temamî ne gihasti bûn selametê. Ji ber êşa lingê xwe ez hêdf diçûm û min meşa hevalên xwe jî kêm dikir.

Rojekê em li qeraxa çemekî rûniştî bûn.

Me dît kelekeke çîni digel du peyan xwe hilpesarte qeraxê. Em û kelkvanî em li hev hatin û em derbasî kelekekê bûn. Sê roj û nîvan em di kelekekê de çûn. Keleka me li saatê 3 kîlometîran diçû. Bi rê ve Dr. King min derman dikir.

Şevêkê em gihastine xanekî nehilweşiyayî û weke xwe ava. Xwediyê xanî bi pere em hewandin û nan jî da me. Qederê çar saetan em di wî xaniyê de man. Ewçend em sist bû bûn ko canên me jî rahetiyê qey diheliyan. Sêrj yê ko jî me hemiyar çêtir li ber êş û ezêb disekinî, derketi bû derve. Gava vegeriya, rûyê wî dikenî. Sêrj jî me re filûqeke bi motor peyda kiri bû.

Ji nû ve em li ser rûyê avê de diçûn. Lê serê du saetan carekê motora me disekinî û di divya bû bihata tamir kirin. Ji lewre rojê jî 30 kîlometîrî bêtir me nikarî bû em pêş ve herin. Bi peyari me dikarî bû rojê em 40 kîlometîrî bi rê ve herin. Ji ber vê yekê me terka filûqê da û dest bi rêvçûna peyari kir. Herçend me nîzîngî li armanca xwe dikir, ewçend lingên me sivik dibûn. Êdl em bi diyari bajarên ketî bûn. Bajarên ko di bin hikimê ordiwa çîni de bûn.

Di yekê di wan bajarên de, li ber deriyê xwarinxanekê de, min dît yek banî min dike. Gava ez lê zivirim, min di wî mirovî de dostekî kevin nas kir. Yekî çîni bû, keti bû qelafeta kûliyan Li Emerîkê di ûnîvêrsîta

ŞAGIRTÊN « BIRKBECK COLLEGE » DI DERSXANÊ DE

Harwardê de xwendî bû. Min jê re Sûng digot. Sûng yekî bankêr bû. Sûng bi derbeke welê xurt li polê min da ko hindik ma ez jî bîr ve biçim û bikevim erdê. Sûng pere dane min û her texlî xwarin û vexwarin jî min re anîn. Piştî xwarinê Sûng gote min ko sibe kemyonek wê biçîwa stasyoneke rêhesina Çonkingê. Û herçend kemyon tiji biwa jî dikarî bû tê de cibekî min peyda bike. Rêwîngiyên kemyonê tev de peyayên wî bûn. Wan jî xwe kiri bû qelafeta kûliyan.

Min ne dixwest ez jî hevalên xwe vegetim. Lê min dixwest êdf jî pêrtşaniyê xelas bibim. Sibetirê em li kemyonê siwar bûn. Dîsan ez ketim cibekî teng. Di nav sendûq û hûrmûrên din de ez dipelixim. Em hildikişiyar çiyar; dadiketîni newalan; di nav berfê re derbas dibûn, diçûn.

Piştî du rojan kemyona me gihaste stasyona rêhesinê. Berî her kesî min xwe jê zer kir. Piştî sê rojan ez gihasti bûm medeniyetê, bajarêkî welê ko mirov jê dikarî bû li balafirvan siwar bibe.

Di balafirgeha Nûyorkê de jin û zarowên min li heviya min bûn. Min dida eqilê xwe û ez lê ecêbmayî dimam: Belê rîya Çonking û Nûyorkê jî reya Honkong-Çonkingê kurtir bû ».

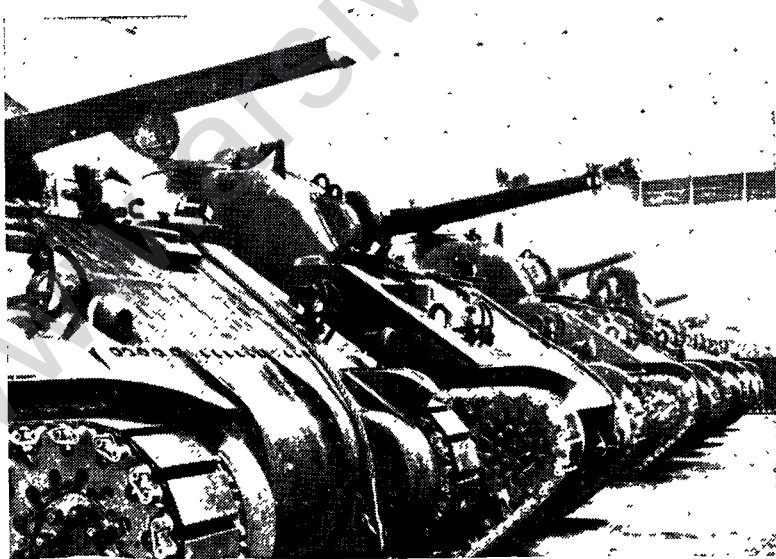
Eve biserhatiya rojnamevanakî emêrîkanî.

Amedî: 4 Kanûna-paşîn 1943

SILEMANÊ FERHO

TERSANEYÊN EMERİKANI JI PÊŞIYA VÊ SALÊ VE HERO SÊ VAPORAN DADIXIN BEHİRÊ

TANGINE EMERİKANI DI HEWŞA FABRIKÊ DE. PIŞTÎ KO MIHENDISAN EW SEH KIRIN Û CERIBANDIN EV TENGEN HA BI VAPORAN DÊ BÊNE RÊKIRIN QADINE ŞER ÊN DÛR

MEHKEMA HAWARÊ

Û DEYINDARÊ ŞERMENDE

Di bîst û çarê Çiriya paşin de, şeva Çarşembê piştî eşayê min dest avête kovara Hawarê û çend rûpelên wê bi kêf û eşiq xwendin. Ta ko saet bû çarê erebî û Hawar welê li ser sfnga min û ez razeham.

Dor nîvê şevê, ez di xeweke şêrin de bûm. Min dît ko du canbêzar bi kincên şidandî û şeşgirê her yekî ji wan di ber tilê wan de û singo bi serê tivingan li ber min sekinîn. Yekî ji wan kaxezeke sor ji qewlikê xwe derxist û got, kerem ke seydayê Namî, û da destê min.

Dema min kaxeza sor dît ji nişkê ve dilê min ricifî û xwêhdan ji eniya min dilop dilop niqutî erdê. Lewra min dizanî bû ko kaxezên sor nîşanê gunehkariyê ne. Belê ji neçarî min dest avêtê û lê nihêrt. Berî her tiştî çavê min kete ser hinek tîpên gir.

HAWAR MEHKEMA LIHEVHATINÊ

Dawedar: Hawar Deyindar: Ehmed Namî

Ji vir pêve min da û ne da min nema kari bû bi xwendina wê ve herim. Ji tirsan her du çavên min tarî bûn û ava germ bi kabokên min de hat. Wek miriyê nû, serê wî li leheda kevê.

Min zanî ko gunehê min deyindariya Hawarê ye û bê goman ketim pêşiya her du canbêzaran. Bi zêvûrî û perîşanî wan ez birim pêşberê hikîmdarê mehkema Hawarê. Lê ji şermizariya xwe her serê min tewandî bû. Min dî ji nava civatê dengê hat:

— Namî ev mehkeme ne bes ji bo te çêbûye. Belkî ji te û xêrî te re, kesê dibêjê ez kurd im û deyindar maye. Tenê hatina te fro dîsa bi camêrî û serfirazî ye; serê xwe bilind ke. Mehkema Hawarê fro mehkema lihevehatinê ye. Belê, rojek we bê ko ji sedî not mirov bi xweşî ji vê mehkemê dernekevin. Paşê wê mirinê jî bixwazin û mirin bi destê wan nakeve. Lê ji ber ko te xwe nas kir û zanî ko deyindarê Hawar û Rohnahiyê yî û xwe dest û dawî mehkema Hawarê kir, mizgîn ji te re, bê cewr û cefa mehkemê tu efû kirî. Bes divê deyinê xwe û lêçûyê mehkemê jî bidî.

Min deyinê xwe herdu nas dikirin. Belê lêçûyê mehkemê min nizanî bû çiqas e. Paşê ji min re gotin. Xero 200 qîrûş in. Min di dilê xwe de got, eger cezayê min ev bê, nexwe ez bi tiştêkî hêsanî û hindik xilas bûm. Spas pêşkêşî Xudayê xwe kirim, zû zû deyinê xwe û xercê mehkemê jî danî ser masa serekvan, çûme destê wî û min got:

GELAWÊJ

GOVAREKÎ EDEBÎ Û SEQAFÎ MANGÎ KURDÎ YE

Çar hejmarên Gelawêjê, di du bandan de, vê peşiyê gihastine destên me. Em rûpelên her du bandan ên pêşin yê wê kovara hêja bi tîpên kurdî diguhêsinin vê stûnê:

Jimare 9 û 10. sal - 3. Eylûl û Teşrîni yekem 1942

LEM JIMEREYE DA:

Kurdî be naw û bang	Emin Zekî beg
Dwanzde nawdarekan	Osman Ibrahim
Ceşrafyayî Kurdistan	Mistefa Şêx Nimetilah
Kirdeweyî lawîk	F. Hûşyar
Naleyî hejarîk	E. Çalak
Tefsîrî Quran	Şêx Mihemedî Xal
Diwanî Gelawêj	.....
Felsefeyî cemal îrfan	Nûrî Mecîd Selim
Mêjweyî colanewey	Evdîsemed Mihemed
Posteyî Gelawêj	E. X.
Pê zanîni dil	Dilsûz
Le kon û qûjîni	Nejad Evdîlah
Çîrokî jimare	N. E.
Ferhengî Gelawêj	Tewfîq Wehbî beg

We gelî basi xoşîtir exoninewe

Jimare 11 û 12. sal - 3 Teşrîni dewem û Kanûnî yekem

LEM JIMEREYE DA:

Kurdî be nav û bang	Mehmûd Xawer
Ceşrafyayî Kurdistan	Mistefa Şêx Nimetilah
Xûlyayî sewîkî behar	Hewrî
Derd û endîşeyî komel	F. Hûşyar
Tarîx û eşxas	Pîremerd
Lapereyî tarîx	Salih Qeftan
Tefsîrî Quran	Şêx Mihemedê Xal
Diwanî Gelawêj	.....
Nameyîk	Yûnis Reûf
Şîqrat mihakeme kira	Evdîlxefûr Dîlşad
Çîrokî jimare	N. E.
Ferhengî Gelawêj	Tewfîq Wehbî beg

We gelî basi xoşîtir exoninewe.

Xwedê mehkema hewe serfiraz, dûr û dirêj bihêlê li ser heqiyê.

Serekê hikîmdaran li min vegerand û got: — Namî, binêre serbilindayî çiqas xweş û sernizmî çiqas çetin e. Di nav heval û hogiran de her du jî ji destên mirovan têne serên wan. Sed heyf û mixabin li kurê camêran ko ji bo tiştêkî hindik û neheja serên xwe bidin ber xwe; li pêşberê heval û hogiran, nemaze merfîk kurd.

Hingê min zani mirovên comerd serbilind in û mirovên destgirtî û hexlî her sernexwîn û totak in.

Gelf birayên guhdêr, ez ji hewe hevî dikim
 Ji yên nebihtîst re ji dibêjim; da weko hon ji
 wekî min sermizar û sernizim nebin. Ez kurek
 ji kurên Hawarê dihatim hesab kirin û min
 xizmetên gelekî mezin ji jê re kiri bûn. Lê ji
 ber ko min çend hîvan deyinê xwe bi şûn de
 da bû, evçend fêtkarî hatin serê min.

Gelo lê çawa ew kesê ko ji roja ko Hawar
 hatiye dinyayê û Ronahî jî li pêşberê wê hati-
 ye, hetanî îro hêj ew li xwe ne xebitîne û
 deyindarên ilawar û Ronahiyê ne. Halê wan
 wê çi bê; halê wan xirab e. Paşê wê bikevin
 ber dehwa û hisaban. Digel dayfna deyinê xwe
 jî bi zêde bûn. Mehkeme jî wê diwartir bê,
 yanî wê mehkema leşkerî bê.

Sertucandina mezintir û xwêhdana mirinê
 wê gavê ye. Û bizanin ew roj jî pêşberê hewe
 tê. Honê poşman bibin û poşmani jî bi destên
 we nakevê. Herwekî hatiye gotin ji pêşiya de
 [bi xwe kira derman nîne] Deyinê we îro gelek
 hindik e. Çiqa bi şûn kevê hewqas giran û
 mezintir dibê û mirinê bi xwediyê xwe
 xweş dikê.

Eyî guhdêrên delal û xwendevanên serbilind,
 hevqas zehmetiyên ko hatine serê min giş di
 xewê de bûn. Gelo ko ew ne xewin bûya wî çiqas
 dijwar û çetin bûya. Piştî ko şiyar bûm min

nêrî kocilê min ji xwêhdanê bûne av û lehi,

Ma çîre em bi destê xwe, xwe tavêjin
 tehlûkê. Xudayê mezin di quranê de gotiye

(ولا تلقوا بأيديكم إلى التهاكة)

Kurdên hêja em tev birayên hev in ez
 zirara hewe naxwazim. Bi Tenê ez qençî û
 serûraziya we dixwazim û min navê tiliya
 yekî ji we hilpekê, biçûk û mezin. Lê di-
 xwazim hon ji benda comerdanê bîne hesêb
 kirin. Ne ji benda bexîlan. Çiiko Xudayê
 gewrê di quranê de tein daye bexîlan û gotiye

(ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط)

(فتقدم ملوماً محسوراً)

Comerd nêzîkî Xwedê ye, nêzîkî xelkê ye
 û nêzîkî cinetê ye. Heçî merikî bexîl e weke
 kerê ko barê wî ziv û zêr bê û xwarina wî
 ka bê. Hem jî dûrî Xwedê ye, dûrî xelkê ye
 û dûrî cinetê ye.

Gelo ji van her diwan kîjan xwestir e.

Ez hêvîdar im ji Yezdanê mezin ko kesekî
 sermizar û bê imîd nekê.

Her bijîn comerd, her bijîn arîkarên Haw-
 warê, her bijîn xort, her bijîn Kurd û kurdistan,
 her bijî mehkema Hawarê.

EHMED NAMÎ

DI SER CENKEŞTIKE INGILIZI DE BATARIYÊN TOPÊN BALAFIRSIKEN

MELA ENWER

Mela Enwer li sala 1913an li heyva Adarê di gundê Mayê de hatiye dinê. Maye nizingî Amêdiyê ye. Enwer ji eşira Berwarî jorî ye. Navê bavê wî Şêx Mihemed Tahir e. Bavê wî yek ji zanayên demê xwe bû. Navê wî bi zantnê û teqwa diyanetê belav bû bû hemî Kurdistanê. Esilê mala Mela Enwerî ji pêş ve, ji mirên Mukriyan e.

Enwerî li Amêdiyê li ber destê miftiyê Amêdiyê Mihemed Şikrî efendî dest bi xwendinê kiriye. Enwerî sê salan ji li Dihok, Zaxo û Hevlêrê dersên şerîetê xwendine. Lê dawîya zanîna xwe li Amêdiyê tawaw kir û li sala 1936an ji seydayê xwe Mihemed Şikrî icaza dwanzde wergirt.

Mela Enwer qederê du salan li Zîbarê di gundê Şêrwanê de bû mamoste. Paşê wî dest jê berda, li gundê xwe rûnişt û şîret li xelkê eşira xwe kirin.

MIN NIZANÎ BÛ

KO RIHISTIN JÎ DIJMINÊ KURD E

Berê, ez li gundan kurdekî cotkarî bûm. Lê ev pênc sal in, ez hatime Amûdê û bi îşê ticaretê mijûl dibim. Min xwendin û nivsandina kurdî ji nizanî dû. Hişyar, mala Xwedê û ya wî ava, ez hîfî nivsandina zimanê xwe kirim. Ji hingê ve hêtir evîna welêt li min dijar bû û li ber civatê ez bûme dozekar.

Lê tevayîya şêx û melan bûn neyarên min. Wek hevalên din ez jî guri bûm. Bi vê guri-bûna evînê disa dilgeş û bextiyar dibûm.

Di vê navê de û ji bo ticaretê ez cûm Helebê.

Lawikê min fî dusalî hebû Gava ez vegeyîyan mal min dît ko lawikê min emirê Xwedê kiriye. Wextê jî min re gotin

lawê te, tu xweş. Min got: Bala Kurdistan sax be.

Birayê min fî sofî, zawayê min fî mela ye. Her du hatin û gotin min:

— Tu dibînî tu bûyî kurd, te hevaltîya xortên kurd, kurdên welatparêz kir. Tu bûyî xwenda. Te kovar û rojname xwendin. Te bédîliya şêx û melan kir. Ji lewre lawê te mir.

Êdî sebira min ne ma bû. Ez xeyidim û min li wan vegeand û got:

— Malxirabinol ma rihistin an Xwedê jî şêx û mela ne. Ma bi tenê kurd dimirin. Mirin tişteki tevayiyê ye. Qey rihistin jî romî ye û bûye neyarê me. Ax jî derdê mirovên bêçav û bêguh.

ÛSIF HECÎHERSAN

Bi rastî Mela di nav berwariyan de ji bo xwendin û nivsandinê xebateke çak dika. Mela Enwer melaki nûgeh e, bi fikir û hizrên xwe.

Par li wextê tatilê ez cûm gundê Mela Enwer. Ez bi wê çûyinê gelek dilgeş bûm. Sih xortên kurd li dora melê civiya bûn. Mela li ser depê reş ji wan re dersên kurdî dida; bi tîpên kurdî ên nû.

Min got melê: Seyda, ev tîpên kurdî fên nû bi şerîet caiz in?

Melê li min vegeand û got: « Belê caiz in » û ji min re bi çend ayetên Quranê delîl jî anîn. Paşê disan melê got: « Ezman bi çi awayî bihête nivsandin ew terz dirist e. Û em dibînin ko kurdî bi van tîpan jî tîpên erebî xweştir dihêt xwendin û seh kirin ».

Paşê melê jî şagirdên xwe re got: « Xortino ev tîpên ha ji me re ewlatir in. Çûnki kurdî bi tîpên erebî xweş nahête xwendin. Jê pê ve mirov dikare bi van tîpan hêsanîtr ezmaneki ewropayî fêr bibe.

Çûnki tîpên me û yên wan teşbîhî hev in ».

Pişti ko dersa xwendina kurdî temam bû, melê jî şagirdan re bi kurdî tefsîra Quranê û hedisên pêxember jî dane zanin. Di pey hedisan re jî melê dersa şerîetê vekir û jî şagirdên xwe re eqide jî bi kurdî got.

Li dawîya dersê min [dit ko şêx Mezher hate li nik ne. Li destê wî de kitêba Tarîxa kurd û Kurdistanê ya Emin Zekî hegî hebû; ligel Hawarekê û hejmareke Ronahiye. [Şêx Mezher apê Mela Enwer e; şêxeki dîni û welatperwer e]

Şêx Mezher gote min: Er-mexani, min zehf tertepelên kurdî ên din heyin. Lê ji hemîyan pêtir ez hej Tarîxa Emîna Zekî dikim. Ewî jî bo miletê kurdî karekî çak pêk anî. Ev cara didowan e ko ez vê tertepelê dixwinim.

Herçî tîpên nû, Xwedê gîyanê neviyên Bedir-Xan hegî xweş bike. Min zehf hej xebata wan a nû kiriye, zêdebar bi tefsîra Quranê bi kurdî. Ev tefsîr hêjayî gelekî ye ji bo miletê kuref. Xudê heye ji

WA MILETÊ KURDI

Pêş kevin em, serfiraz in miletê kurdî
Yan mirin dê bibinin yan jîna kurdî
Wa miletê kurdî.

Bi xwendevan, xwendegahan, bi al û lêşker
Dê bijîn, paşê dikarin rêçê bibin ser.
Wa miletê kurdî.

Heta kengê em biminin bin destê dijmin
Geh bi kuştin, geh bi sotin, tim tê bîra min.
Wa miletê kurdî.

Kurdistan êdi menale, lawên te hatin
Xwendevan in, xwîn-firoşên axa welat in.
Wa miletê kurdî.

Mal, can û dil bi carek bo te fîda kinu
Xwînen xwe ên paqij dirêjin bendeyê nakin.
Wa miletê kurdî.

Ala rengin bo te dayinin ger ser bi der din
Ger nekim vê tu bizanê kî ez ne kurd im.
Wa miletê kurdî.
EHMED NAMÎ

feqî û şagirdên me re fehîmkirina Quranê bi
vê tefsîrê wê gelek hêsantî bit. Ez gelek îlhahê
dikim ko feqî zû zû fêrî van tîpên nû bibin
da ko bikarin di hejmarên Hawarê de, yên ko
ji min re dihên, tefsîra Quranê xweş bixwînin ».
Min jî şêx re got: Şêxê min tu çawan holê
xweş fêrî van tîpan bûyî?

Şêx li min vegerand û got: Ermeşani,
Xudê heye ez di nav du heyvan de fêr bûme.
Niho ez dikarim baş Hawarê bixwînim. Xude
emirê Mela Enwer dirêj bike. Ewî gelek zeh-
met bi min re bir. Xudê anehê bidet, ev tîp
di nav kurdan de belav bibin da ko kurd
bikarin bi ezmanê xwe binivîsin û bixwînin.

Ez jî gundê Mela Enwer bi dilekî geş
vegeriyam. Ev rûha nû ya ko di nav kurdan
de belav dibe. Şêxên me ên 50 salî jî hînf
tîpên kurdî dibin. Min zehf spas li Mela
Enwer kirin. Ji milê din min gelek tertepelên
kurdî bi tîpên kurdî pêşkeşî xortên wî kirin û
ez vegeriyam Amediyê.

Tiştên ko Mela Enwer heta niho nivîstne ev in:
1 — Diyarîya lawan. Pend û şîret li ser
jiyîna civakî û welatparêziyê
2 — Kitêba Gergorî, bi navê « Leylanka
spî » wergerande kurdîyê
3 — Mewlûdeke kurdî, menzûm
4 — Tertepêleke baweriyê, menzûm
5 — Tertepêleke metelûkên kurdî, qederê
2000 metelûk tê de hene
6 — Dfwana Mela Enwer. Şihirên welatin,
heyran û wesif

SERBESTÎ

Divêtin em li vê rêkê nexwazin nav û serdarî
J'dil û fman xebatê b'ken bi rastî em bikeyn karî
Divêtin em hemî pêkve li xwe b'zîvirin bikeyn tobê
Zikî paqij bikeyn j'kinê devî taze bikeyn j'parî
Şev û rojan bikeyn şolî ji bo serbestîya kurdan
Qemî em xo bikêşin tev j'dev û lêvên evî marî
Hemî em sed hezar xûh û hezar xûnan vemalin j'xwe
Li nav şeraziya diya j' me naçî ber perê tarî
Bi xûh û xûn û kiryarî digîn armançîha zêrin
Tu pavê nermiyê bigre, bi herdu desta dijarî
Kesê l'hêviya helatna roj bibîstî divê mikun bît l'ser
Giranî tehiyên şev da heta sibhê jî êvarî
Fere em jî bi serbestî bi xoybonî bijîn herdem
Bikêşin der jî van tîrhan jî xwe bavên evî barî
Çi xoşî hûn dibênin ma li vê jîna bi serşurî
Geda bi ya xwe paşî bi tu yariya xwe xundikarî
Çi tamê seh dikin an jî jî vê jîna bi zindanî
Şivan bi ya xwe gavan bi tu rûtî ya xwe maldarî
L'biheştê ger ko serbestî ne bit ya cak bihêlî wê
Bi çavşûrî ne jî cenda serê te pê bikin yari
Heçî saxîye ya li bin siha şîr û metalan da
Heta desta bi xûnê ter nekey najî bi serbarî
Belê ger dest nivêjê b'şoy bi xûna cerg û mêlakan
Tu dê jî paşê hingê jîneke taze bi nazdarî
Li rêka jîn bi xoybûnî hene zor biş û zor asteng
Pîlîng û şêr divêtin canî bikeyn gori bi yekcarî
Çelengî zîrekî çakî hebitin an nebitin te
Çi fayde jê girênadey eger kiryar neçî harî
Ji tîrsê jarî çed'btînin li kirnê xoşî û nav e
Divêtin em sed hezar cana tîlefin da biçin şarî
Hemî kurd xûnek û goşt in Hekarî ya xwe Bidlîst
Cizîrî ya xwe Babanî çî Badînî çî Berwarî
Çi Lorî bit çî Feylî bit çî Pîşder bit çî Dersim bit
Çi Caf û Hewrenanî bin Bilûx bin ya xwe Şengarî
Hemî şêr in bi rastî kî wekî wan ma heya ev ro?
Ew in sertûrka insanen jî Moşol Samî û Arî
Divêtin em mikum bin her heta dighêne armançê
Çi saet me nebitin hiç hemî gava bi hişyarî
Gelek şerm e gelî lawan bihêlin vî cihê rengin
Jî destê te'siba û em bibin bê behr jî vî wari
Erê lawê çiyani em hemî pek ve li vê rêkê
Dê gori keyan ser û malfî nizanin em çep û xari.
Amediyê MELA ENWER

Mela Enwer leqeba xwe daniye Lawê Çiya.
Vê paşiyê Mela Enwer jî min re karteke cejinê
şandî bû û tê de gotî bû:
Hon biken cejinê bi pîrûzî hemî gav û dema
Her bi serbestî û xoşî şahî û kêf û sema
Min jî lê vegerand û got:
Cejina me pîrûz bit bi dilekî şad
Welalê me berz bit çewmê me azad
Xudê emsalên mela Enwer jî bo'pêşveçûna
kurdîtiyê zêde biket.

M. ERMEŞANI

MIL Û ZIL

BIR Û ESASÊN EŞÎRÊN KURDAN

Di hejmara Hawarê a 52an de du bend hene: Gawestiyayî û koçerên kurdan Qedri Cemil paşa Mirdêsan û gawestiyên wan Osman Sebri

Di van bendan de xwediyên li mesela gawestiyên hûr bûne û esasê wê gotinê xistine ber ronahiyê. Herçî axayê mirdêsan, jê pêve çiroka eşira xwe, nemaze ji awirê gawestiyên ve, bi ser û berê wê ve gotiye û rûpeleki tarixa eşirên kurdan ji winda-bûnê parastîye.

Herweki ji wan bendan ji dixuye, li wextê koçeriyê û dema ko kurdan barên xwe li gan [1] dikirin, hin eşir, gava diçûn zozanan an jê vedigeriyan, ji ber ko gayên hinan diwestiyan, ew eşir bi xwe ji hev vediqetin û birê bişûndemayî di cih de dima, nema yedigeriya welatê xwe û ji xwe re warekî nû dibijart. Ji wî birt re gawesti digotin.

Piştê, ev gotin ji hemî birên eşirên re, yên ko bi sebebine din ji jî koka xwe vediqetiyan, hû elem. Yanî ew bir jî bi wî navî hatine bi nav kirin.

Li wextê berê gava eşir ji hev de diketin ne bi tenê di cihekî de bi şûn de diman. Lê

[1] Hetanî iro li Serhedan û di nav eşirên Ecomintanê de kurdin hene ko barên xwe li ga û gamêşan dikin.

carina di yekî bêtir waran de bi cih dibûn; wek eşira berazan.

Îro di sê derên Kurdistanê de beraz hene: Dêsta Sirûcê, Serhedan û Welatê ecem. Edî em nizanin ev birên ha di yek seferê de an bi seferine gelêr [miteedid] û tével [mixtelif] de hatine pê.

Ji milê din birên bişûndemayî li gora boşiyê, carina bi navê xwe eşireke bi ser xwe tanîn pê, carina ji navê xwe hiltanên lê dibûn qebîleke eşira ko li warê wê datanin.

Bivê nevê, ên bişûndemayî heke bi tenê ji çend konan bi hev diketin, xelkê wan konan di nav eşira xwediyên war de winda dibûn.

Li gora mîsala azizan, carina wan çend peya bi serbendeki hêja malbateke hikimdariyê jî tanîn pê û dibûn hakimê welat an eşirekê.

Tiştê ko ez dizanim, azizan di sê derên Kurdistanê de têne ditin: Serhedan, Beriya Mêrdinê û welatê Botan.

Azizan bi ser Heyderan ve dihesibinin. Lê bi xwe eşireke boş e û warekî wê i xweser heye û jê re welatê azizan dibêjin Herweki li welatê Serhedan ji komeke golan re jî golên azizan tête gotin.

Aziziyên Beriya Mêrdine qebîleke kikan in û bi xwe dibêjin ko ji eşirên gawestiyayî ne. Welê dixuye ko ew aziziyên ha gava ji eşira xwe veqetiyan nikarî bûn eşireke bi ser xwe

BALAFIRÊN BEHRÎ ÊN INGLIZÎ DI HEFADIYA PERAVÊN INGLÎSTANÊ DE

MIYADEYÊN BRITANÎ DI QADA TÛNISÊ DE PIŞTÎ BOMBARANA TOPÇIYAN RADIBIN HICÛMÊ

binin pê, xwe dane ser kîkan û bûne qebîlak wê eşîrê.

Di dora kîkan de eşîrên din jî hene ko sedên wan digehin se lên kîkan. Gelo van azîziyên ha çîre kîkan di ser eşîrên din re jirtine û rajêriya wan kirine? Heye ko jî ber sebeba mil û zil. Bi rastî kîkan jî wek azîzan siliv in.

Herçî azîziyên cihê Botan, ew jî gawestiyayên ezîziyên serhedan in. Lê wan di cihê Botan de ne eşîrek aniye pê û ne jî bûne qebîla eşîreke j otan. Azîziyên cihê Botan mîrên Botan bi xwe ne.

Herçend di destên me de tu wesîqeyên tarîxî nîn bin jî, em dikarin bi rêzikên koçeriya kurdmancan ve herin, bidin ser şopa azîziyên Botan û texmînin li ser bikin.

Li desta Mîsarê û li tixûbê jêliyan çiyayek heye, jê re Banê-Azîzan dibêjin. Heta vê paşiyê ev çiya koza dudêran bû. Ev çiyayê ko navê azîzan hildigire divêt bi navê azîziyên gawestî hati be bi nav kirin.

Li gora vê texmînê, li wextê berê gava esîra azîzan di nav Kurdistanê de digeriya û piştî ko konên xwe li beriya Mêrdîn û desta Hesinan vegertiye reya xwe bi desta Mîsarê jî xistiye [1]. Li destê gayên hinan westiyane. Ên gawestî li vê destê mane û paşê hilkişiyane çiyayê rex û ew çiya kirine koza xwe. Ji ber vê yekê navê Banê-Azîzan li wî çiyayî kirine.

Ev azîziyên ha li şûna ko bibin qebîla eşîreke Botan çavên xwe berdane mezinahiya welêt û bi rêva bûne mîrên Botan. Ji xwe jî

[1] Ji xwe heta seferberiyê koçerên Botan di welatê Başqele û Colemêrgê re diçûn heta zozanê Wanê û jê wê ve jî.

mîrên Botan re helanî fro jî mîrekên Azîzan dibêjin [1].

Ji vê biserhatiyê dixuye ko gayên van azîziyan westiya bin jî bi xwe qet ne westiya bûn. Westiya biwan ma kengê dikarî bûn ve xebata zor bixebitin û bibin mîr û hakimên welatekî.

Piştî ko me çavên xwe bi kurtî li mesela gawestiyên gerand, em bîen ser meseela « mil û zil ».

Herwekî jî her du bendên Hawarê û jî vê bendê dixuye eşîrên kurdan jî awirê war û tevdanê ve bi du biran lewa dibin: Eşîrên ko li ser warên xwe ên kevnare mane û eşîrên ko di wextê koçeriyê de jî giraniya eşîrên xwe veqetiyane û li warekî nûjen danîne.

Lê di nav eşîrên Kurdistanê de jê biasasîr teqsimêk heye. Ew jî birên Mil û Zil e. Mîna ko herkes pê dizane eşîrên kurdan bi bingehên xwe ve vedigerin du bend û cihderkan: Mil û Zil. Yanî herçî eşîrên Kurdistanê hene an mil an zil in. Ji zil re siliv jî dibêjin. Mîrov jî kîjan kurdî bipirse, ewê tawil bibêje, ez mil im, an, ez siliv im [2].

[2] Lê piştî ko mîrê Botan ê paşin Bedir-Xan Begê Azîzî bû hêsir û mîrîtiya Botan wek mîrîtiyên Kurdistanê ên din qelha û mîrekên azîzan tev de jî welêt derêxistin -- ji Mihemed Begê ker pêve - di welatê xerîbiyê de bernavê mire paşin Bedir-Xan ket şûna navê malbatê û xelkê jî mîrekên azîzan re Bedirxanî an Bedirxan-zade, got.

[2] Herwekî nas e fro jî li Kurdistanê bi navan eşîrên hene: milan, zîlan, silivan. Lê em nîzannin esil ew in an piştre ev nav bi wan ve bûne.

Li wextê berê gava eşîran şerê hev dikirin koma şerevaniyan li ser vî esasi bi hev diketin. Heqî mil di warekî de digihan hev. Zil ji li hev dicivayan hev û şer dikirin. Heke di nav du eşîrên mil, an zil de neyartî hebiwa ji gava şerê tevayiyê çêdibû ev neyartî ji bir dikirin; milan bi milan û zilan bi zilan re hevalti dikirin.

Belê mil û zil welê bûn û fro ji carina gub didin vî esasi. Em tev de pê dizanin. Lê çîre? Mil çi ye? Zil çi ye? Mil kî ne? Zil kî ne? Divêt ev bête êskere kirin.

Min gelek lê pîrsî. Lê tukest ne zanf bi bersiveke maqûl li min vegertne. Divêt peyayin hebîn ko pê bizanin; lê mixabin ez rastî wan ne hatime [2].

Berî bîst û çar salan yekî — nik dilêmin yekî sindî — di vî babetê de ji min re çîrokek gotî bû. Ez jî dikim wê çîrokê ji we re bibêjin.

Di sala 1919an de ez li Zaxoyê bûm. Digel çend axayên eşîrên dorê, em di civata Mihe-med axayê rehmetî de rûniştî bûn. Min çêl li îşê mil û zil dikir. Piraniya civatrûniştiyan digot: Eşîrin hene mil in; eşîrin hene zil in.

Kalemêrêkî piştî ko da qelûna xwe û dev û dûfina xwe ji dâ û dûmanê tijî kir berê xwe da min û got:

— Ez ne î xwende me; min tu mekteb û medrese jî ne dîtine. Lê carekê di vî babetê de jî yekî welatjorf min çîrokek bihîstiyê. Ezê wê çîrokê ji we re bibêjin. Tu vî çiyayî dibî-nî (Cûdfî şanf min dida) wî bigire û pê ve here, heta bakurê Wanê. Ew der dawiya çiyê ye. Cihekî asê û bilind e. (xuya dikir mexseda wî Agirî bû) Li serê çiyê ne însan ne heywan, tu tiştê bican nikare debar bike. Helema berf û qeşa ye.

Li wextê berê di wî çiyayî de mirovek dijî, giremêrek; yekî dêwandam. Navê wî Kurd bû; Kurd bi mana mêrê qenc e. Mêrik xudan êl û eşîr bû. Rojekê berfendeyek, bi qasî çiyayî li warê mêrik gêr bû. Mêrik digel êla xwe di bin berfendê de mehiw bû. Ji zar û zêçên wî du kurên wî jê xelas bûn. Ew jî di wextê afetê de daketî bûn kûntara çiyê û li giyayin digeriyan, giyayine derman. Ma gerek e ez ji we re bibêjin ko hingê diktor û eczaxane nîn bûn.

[1] Min ev bend beriya çapê ji nivîsevanên Hawarê ji mîrza Rastedar re xwend. Cenabê Rastedar gote min: Li deşta Mûşê eşîra belekan heyê. Şevêkê ez bû bûm mêvanê wan. Wan ji min re çîroka mil û zil gotiyê; lê nayete bira min. Xelkê belekan tev de dizanin. Tiştê ko tete bira min Mil û Zil birayên hev bûn, pev çûn û ji hev veqetiyân.

Ji wan her du lawan navê yekî Mil, navê e din Zil bû. Mil û Zil gava vegeriyan mal û ev hal dîtin li xwe heyirtî man; li şûr û kevanê bavê xwe geriyan. Berf kolan û şûr û kevan dîtin û terka çiyê dan û daketin deştê û ji xwe re du keçîk revandin û zewicîn. Kurdmanc ji wan her du biran peyda bûne. Ji lewre eşîr an mil an zil in. Lê tev de ji bavekî ne. Bavê hemiyan Kurd e, Kurdê ko di bin berfendê de mir ».

Çîroka ko min li Zaxoyê bihîstiyê ev e. Êdî ez nizanîm kalo ev çîrok ji kê bihîstî bû. Belê ji yekî welatjorf. Welatjorf, ji kê bihîstî bû. Min ev tişt jî jê pîrsî. Kalo hema kutebir kir û gote min, ji pêşiyân...

Mîr Şerêf di Şerêfnama xwe de gava li esilê kurdan hûr dibê qala « mil û zil » nake. Lê bi awakî din li birên kurdan îşaret dîke û dibêje ko kurd tev de vedigerin du bavan: Bext û Becen.

Bi rastî Şerêfxan gava qala mîrekên Hesen-kêfê dîke, bi hênceta vegera melîk Xelîl — mîrê Hesen-kêfê jî Tevrtzê — çêl li Hîsên begê becnawî dîke û dibêje: « Di heqê becnawiyên de xudansîqê riwayetê dikin û dibêjin ko Bext û Becen birayên hev û pîsmîrên hakimên Cîzrê bûn. Ji ber îşê hikûmetê gelsek kete nav wan û her du biran welat di navbera xwe de lêk vekirine. Cîzr bû para Bext, Hesen-kêf jî giha Becen. Li gora riwayeteke din talfeyên Kurdan, tev de zaroyên Bext û Becen in ».

Ez bi xwe dibînim ko min di vî bendê de tu ronahîke nû ne reşandiye ser mesela « mil û zil ». Bi tenê min hêvî heyê piştî ko min ev mesele bi vî bendê tev da yên ko ser-wext in çîra xwe baxin ber mesela Mil û Zil û wê ji tartîtiyê xelas bikin.

HEREKOL AZIZAN

BERTORPIYOOREKE EMÊRIKANI DI HICÛMÊ DE

NEMA DIKARİ BÛ BIREQISE

Li 17ê Çiriya-paşın sala 1942an rojnameyên Arjantîné da bûn zanîn ko zabîtekî erkanherbiyê, bi navê Swarlo xwe bi şejderbê kuştîye û di mektûba ko di pey xwe re hiştî bû digot: Min xwe kuşt ji ber ko min xiyanet li welatê xwe kirîye.

Rojnameyên Arjantîné nema qala Swarlo kirine. Lê piştî mîdeki rojnameke emêrfkanî Şikago Tribbyûnê çêl li vîna dikir û digot ko Swarlo bû bû dostê artîsteke mecerî û wê artîstê jê xerîteyên erkanherbiyê dizî bûn. Gava Swarlo pê hesiya bû artîstê terka Arjantîné da bû; Swarlo jî ji ber vê yekê intihar kiri bû.

Bi rastî di meha Ilonê de artîsteke mecerî bi navê Mariya Kramenski hati bû Bwênês-Ayresê, paytextê Arjantîné. Wê artîstê di gazînokê Bwênês Ayrasê de dixebitî. Mariyayê gelek elêhdariya dewletên mihwerê dikir û dijûn dida Hitler. Di nav mîsteriyên gazînoyê de peyayên mihwerê jî hebûn. Wan peyan pê qaîl ne dibûn û li xwediyê gazînoyê radibûn.

Xwediyê gazînoyê û Swarlo gelek dostên hev bûn. Xwedî mesele goti bû Swarlo û gazîno û Mariya xisti bûn bin himayeta wî. Bi vî awayî Swarlo Mariya delal nas kiri bû û Mariya bû bû dostika wî. Herçî Maryayê pê dida erdê û elêhdariya mihwerê dikir û digot Mecarîstan di bin hikimê elemanan de mehiw bûye.

Lê piştê xuya kir ko Mariya delal ne neyarê mihwerê lê casûsa elemanan bû. Polîsên Arjantîné herçend da bin pey jî tu şop jê hilnanîn ».

Tiştê ko Şikago-Tribbyûnê gotîye ev e.

Piştî mehekê rojnameke Şiliyê [1] Ankayê nûçeyek belav dikir û digot:

« Berî sê heftan artîsteke mecerî bi navê Anayê gîhaştî bû Santiyagoyê. paytextê Şiliyê. Ana gelek spehî û xudan fen û sinhet bû. Gîregirên paytextê jî bo dîtina wê her şev diçûn gazîno Ramonayê. Wan gîregiran dida her wasitayê da ko dostiyê bi Anê re gîrê bidin. Lê Anayê rû ne dida tukesî. Ana bi yekî re dihate gazînoyê, direqîstî û bêt ko bi tu kesî re xeber bide, digel mîrikê xwe vedigeriya otêlê. Ji bo wî mîrikê berî ewilî goti bûn mîrê wê ye. Piştê digotin birayê wê ye. Xelk lê ecêbmayî diman; dikirin ne dikirin lê ne

[1] Şilî û Arjantîn her du jî di dewletên Emêrika nivro ne.

GURÊ PÎR

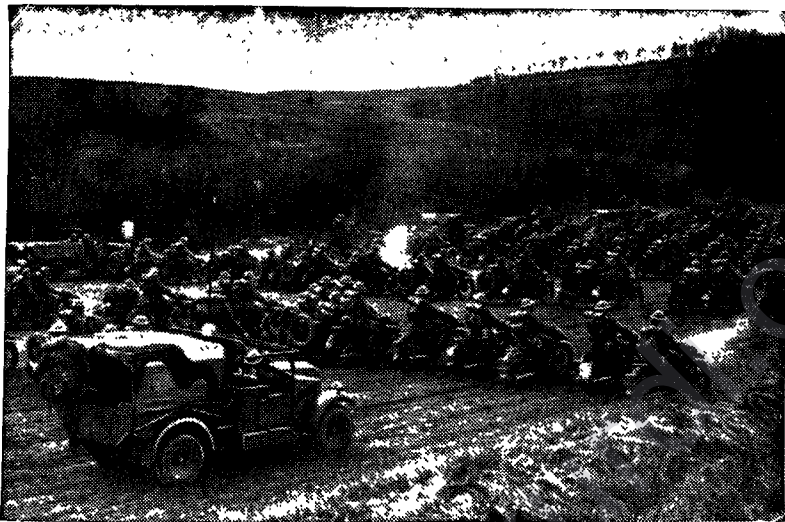
<p>Dibên li nav Xidîrsor Gurêk bû bû pîr û jar Dît gurêkî piştîhişn Piştî hal û xatiran Yê pîr digot: birazî! Rawekê bo me daxî Ser û peyan bi xêr kî Tezîk da xwe gurê şîna Tu kalekî dilçak î Ger zani bî warê me Em rêbir û mîrku jin Fermû were li pê min Şêpên gurê piştîhişn Rabûn her du bi rê bûn Yê pîr bawer ne dibû Bazirganek li pêş din Rast ajot nav dewaran Yê piştîhişn direvin Gîhêştîné di pa ra B'zora lîngan reviya Dema birîn dibûn sar Welê ma hû nîvmîrî Raste wî hat gurê zer Lî gurê pîr silav kir Yê pîr çîrok jê ra got Derdê gurê piştîhişn Wî got: mamê bextereş Çawan gurê piştîhişn Ger te divê bibî tîr Ev e kalek diçe êş Tu kurîyê hîrevîn Dema ew hê jî bo wê Gava bibî wê derê Hêya ew xwe bigîrî ser Kalo dê bi destê tal Hînga emê herîrî ser Gurê pîr got: afertî, Tevdîrê cih bibîne Hûn gurên zer çî şengîn Rast jî bi wê tevdîrê Ker û kurî dikuştin Kalo dikir harebar Gurê pîr zik kir teşer</p>	<p>Di binhêla Kawê jor Pê ne dibûn raw û kar Şeng û oflaz û narîn Şor kirin her du guran Tu mîreki xêrxwazî Sitra xwe li vir raxî Zikê mamê xwe tîr kî. Gotê: mamê dîtrebîn! Malbata min nas naki Keleşiya karê me Xwîna neyar dimîjin Dê zawi bî carek dîn Bi çavên xwe tu bibîn. Reya bajêr girtin çûn Lê jî şerman li pê çû Zer bû gurê Piştîhişn Peya hatine bi daran Giş li yê pîr dicivîn Lêxistin j'xwe û xwe ra Xwe avêt nav deviya Dest û lîng jê bûne dar Dil jê xav hû bihîrî Hilmîştî û dîlawer Jê pîrî hal û xatîr Dil û kezêb jî xwe sot Hemî jê ra da zanî.. Ma te nînin eqil û heş Yên wekî te dixapnî? Lî tevdîra min binêr Kurî maye, ker li pêş Hemîn kalê te bibîn Dê jî ber kim îrê dê Wê veqera ser kerê Dê biçîn kurî tî ker Zû veqer here mal Zikên xwe tev bidin ber Min eciband ev zanî Kalê bê ker bimîne Her dem bi nav û deng in Her du gur çûn neçîrê Bar li erdê dihiştin Her du guran goşt dixwar Bi tevdîra gurê zer.</p>
--	--

OSMAN SEBRI

dikarî nîzîngiyê lê bikin.

Çejina istîqlala Şiliyê bû. Di şeva cejinê de xelkê Ane di sefaretxana emêrfkanî de dftî bûn. Ane bi zabîtekî emêrfkanî re direqîstî, li timobîla zabîtekî şilî siwar dibû. Axir bi zabîtan re dida û distand.

Ma çî li Anê qewimî bû, Sibetirê zabîtan di gazînoyê de dor li Anê girti bûn. Anê digot ko gelek hejî esker û zabîtan dike. Gava jê

QEWETËN INGLIZÏ EN MËKANIKÏ DI TALÏMGAHEKE INGLÏSTANË DE

pirsîn çire. Anê got: Bavê min û her du birayên min di ordîwa mecerî de zabit bûn. Gava serê ûris dest pê kir bavê min û birayên min qe bûl ne kirin ko herin serê ûrisan bikin. Li ser vê yekê elemanan ew kuştin.

Li 11ê Kanûna-pêşîn midtrê gazînoyê da bû zanîn ko Ane reqşeke nû wê bireqîse.

Giregirên Santiyagoyê û memûrên sefaretên biyanî tev de hati bûn temaşa Anê. Di locekê de memûrên sefaretê Arjantînê jî hebûn. Di nav wan de yekî bejinbilind çavên xwe li sehnê daçikandi bû.

Saet di dehan de perde rabû û Ana delal xwe şanf da. Xelkê qederê pînc deqçqan çepilk li hev dixistin û xuyabûna Anê şahînet dikirin. Di vê navê de mirovê bejinbilind yê ko di loca sefaretxana Arjantînê de rûniştî bû xwe jî locê zer kir û çû li ber sehnê rûnişt. Qey dixwest Ana bedew jî nizingî bibîne.

Anê dest bi reqîsê kiri bû. Lê piştî bihinekê xelkê didît ko reqîsa Anê ne weke xwe ye û lingên jînikê li hev dikevin. Herçî di rêzên pêşîn de rûniştî bûn didftin ko gonê reqaşê jî diçilmisî. Ji xwe vî half gelek dom ne kir Anê jî temaşageran ezir xwest û xwe da paş. Midtrê gazînoyê da zanîn ko doxa Anê çûye û ji lewre xwe daye paş. Lê piştî deh deqçqan bi reqîseke ecêb dilê temaşagerên xwe wê xweş bike.

Deqçqe bûne deh, bist, sih... Anê xuya ne dikir. Perde vebû û li şûna Anê midtrê gezînoyê dîsan xuya kir û ji temaşageran re da zanîn ko Ane gelek westiyaye û ji lewre çûye otêlê; lê sibe ewê disan bireqîse û temaşager bi bilyêtên wê rojê dê bikarin bèn temaşayê.

Anê ne sibe, ne dusibe ne jî sê sibe xuya ne kir. Lê rasti piştî çend rojan xuya kir.

Mirovê bejinbilind yê ko di loca sefaretxana Arjantînê de rûniştî bû û piştê daketi bû pêşiya sehnê midtrê bîstehî yanî emnilama Arjantînê sinyor Kalamatî bû. Kalamatî da bû pey artîsta mecerî Mariyayê. Mariya ko bû bû sebaba intihara zabitê arjantîni. Kalamatî seh kiri bû ko ew Mariya bi xwe" bi navê Anê di gazînoke Santiyagoyê de direqîse.

Kalamatî hati bû Santiyagoyê û da bû pey Anê. Anê an Mariyayê Kalamatî ji Bwênês Ayrêse xweş nas dikir. Wê şevê gava ew di nav temaşageran de dîtî bû zani bû îş çî ye. Ji lewre Anê xwe jî sehnê da bû paş û li timobila xwe siwar bû bû.

Li otêlê polisên şilî û arjantîni li hêviya wê bûn. Lê Ane ne çû bû otêlê. Heye ko jî nû ve di gazînoyine din de direqîse û li zabitine din digere; nemaze yê n ko pê re xerite û planên eskerî hene.

TIŞTÊN KO

BI MIN RAST Û YÊN KO NERAST IN

Divêt rûpelên Hawarê ji her xortê xwenda re vekirî bin. Da ko xort bikari bin kanên heş û biraniyên xwe pêş teva welatparêzan bikin Nemaze divêt herkes bi şêwa cihê xwe binivîse da ko pirsên zanaki bêne neqandin.

Divêt em li hemî deverên welêt agah bibin. Ji her ko dîrok, çîrok, adet, bûyer û kirdeyên du eşiran ne wek hev in. Lê heke nivîsar ne hejayî çapkirinê ne hingê gerinendeyê berpirsiyar dikare wê pûç bike. Ji xwe me jî divêt kêmasiyên me nayîne belav kirin. An ne Hawar ne qurban e ko merov li ser xwe bigerîne û li ber xwe deyne. Lewre her xort divê ji xebata welêt pêmende nemîne. Herwekî mirê mezin gotiye Hawar kursiyê mîlet e, herkes dikare hilkişê ser û bêje.

Mirovê welatperwer divêt di bêrika wî de du mirêk hebin. Bi yekê li kêmaniyên xwe binêre û bi a din li xebata hevalan binêre bêt ko kêmaniyên hevdu bijmêrine.

Tukes bê kêmanî nîne. Heke em temam bûna, îşê me jî temam dibû. Belê, bi dilê min kesê ko paşgotiniya hevalan bike, çiqas xebata wî jî hebe ew têtê sotin. Ji lewre mirovê dilrast hayî jî xwarî û dilreşiyê nîne.

Herwekî hate gotin: dostê kubaran nîne. Divêt mirov jî xortên kurd re dilnêrm û dilovan be. Heke qencî nekê jî, bi gotinên xweş û bi xêrhatinê nav di wan bide, da ko dilê wan perwaz bide û hevîna wan dijwar be. Ne ko wan dilbirn vegevine.

Behwer bibin, pir caran ez dixwazim diyarê hevalan bibim. Mixabin, ez ditirsim ko jî sexsên wan evîna min wê sar bibe. Ez qîmtîşî xwe nakim, ji ber ko qenc caran rast hatime. Hevî dibe ko em vê jî nav xwe rakin. Nema-ze ev ne karê mezinan e. Belê divêt em jî mezinan re sernexûn bibin. Lê divêt ew jî ji me re dilnêrm û dilovan bibin. Piçûk dest û lingên mezinan in.

Divêt em hevalên xwe ên welatparêz zêde bikin. Hevalên kevnedar dikarin wan li xwe bikine bar; herwekî ferza nivêje. Belê divêt em xortên nû bikin hogirên xwe û wan binin ser rîya welatparêziyê da ko ew jî wek me dilbirin û dilşewat bibin.

Ji her kurdî re kêmasîke mezin e ko tîpên xwe nehevisê û xortên nû hîmî tîpên kurdî nekê. Hinbûna tîpên kurdî divêt şertê kurdîtiyê bête hesêb. Ma îro tu mîlet heye ko ne xudan

BESTA WELEATÎ

Ey welat serbest bi herdem tu bijî
Bilind bit Alayê rengîn bi hejî
Em hemî gorî te bibin tu hejî
Ey welat her bijî bijî
Kurdistan her bijî bijî.

Ey welat te hene zor şêr û piling
Ey welat te hene Rostem û nehing
Dê revin neyarên bê cerg û çiving
Ey welat her bijî bijî
Kurdistan her bijî bijî.

Ey welat serhelîn bi te roj helat
Pavêje şîniyê xorta bû xebat
Dê te paqij ken dê te kin kelat
Ey welat her bijî bijî
Kurdistan her bijî bijî.

Hilo rabin ser xwe ey gencên delal
Helkêşin elmasa helavên metal
Derbêxin dijimî jî welatên şepal
Ey welat her bijî bijî
Kurdistan her bijî bijî

Me ne vêt çî cara jîna b'jengî
Here dijimî zibe here bê dengî
Em hemî leşker in li roja cengî
Ey welat her bijî bijî
Kurdistan her bijî bijî.

Amêdiyê: 10. 8. 1942

MELA ENWER

ttî û elfabê be. Heke hene, jî heyinê nesîba wan nîne. Ev hinbûn jî divêt bi temamî çêbibe, xwendin û nivîsandin. Tiştê ntvcî jî kêman re ye. Kurdîtiştên kêman qebûl nake.

Ji xortê xebatker re gerek e nebêje ev dibe ew nabe. "Tiştê ko nabe Yezdan ne afirandiyê û ew ne xistiye bîra mirovan. Bi tenê tiştine zehmet, barine giran hene. Mêrê qenc divê xwe bide ber barên giran.

Li dinyayê binêrin. Xortên biyant, ji bo welatê xwe bi şwanan xwe bera jêr, bera êgir didin, wek perwanan.

Heya neblnî rencê Meleyize bi şetrencê
Kesek nabe me piştîmêr Mirov nabe gur û şêr
Herçî tehlî dewa ye Şîrant tim bela ye.

H. HIŞYAR

RONAHÎ — Gotinên mîrza Hişyar rast û gelek bi cih û semt in. Lê ji şîretkeran re divêt berî herkesî ew bi xwe bi şîretên xwe ve herin. Ji lewra me jî mîrza Hişyar divêtin ji me re tarîx û teşkilata eşîra xwe û yê eşîrên ko pê dizane binivîsîne. Di Hawarê de di vê babetê de nîmûneyek jî heye. [Ji eşîrên Botan Jê liyan. Hawar: 34 rûpel: 4]

HINEK JI HENEK

DI DIBISTANÊ DE:

Mamoste — (ji şagirtan re)
Erd di dora rojê de digere.
Di dora erdê de çi digere?

Şagirtêki: Ezbenî, seyah.

DI DAÎRÊ DE:

Memûrêki piçûk hebû. Jina wî dikir biwelide. Memûr çû ji mezinê dairê izna xwe xwest. Mezinê wî ji bo du rojan izna wî da. Lê mērik piştî çar rojan vegeyriya dairê. Midr jê pirsî.

— Me izina te ji bo du rojan da bû, tu çar rojan ne hatî dairê.

Memûr — Ezbenî jina min ne yek lê du zaro anine.

ARÎKARIYA BUÎŞKAN:

Mixtarê gundekî nexweş keti bû; bi nexweşîke xedar. Di vê navê de yekî bajartî çû bû wî gundi. Bajartî gava bi nexweşiya mixtêr hesiya gote jina wî: Ma hon çîre diktorekî naytînin ser

Jina mixtêr — Ji me re çêtir e ko nexweşên me bē arîkariya diktorekî bimirînin.

BÎNAHIYA KORAN:

Du mirovên kor li ber deriyê dêrekê li hev sekînî bûn û xeber didan.

Yekî digote êdin — Min lihlîstiyê ko tu dikî keça xwe bizewicîn!

Ê din — Belê min jê re xortekî bijarte peyda kir.

Korê pêşin — Te ji xelkê pirsî, hal û hewalê wî seh kir

Ê din — No, gava min çav pê kir, hema min ew eciband.

DI MEHKEMÊ DE:

Evkat (ji qazî re) Mitehimê ko li ber we sekîniye

sezayî rehma we ye. Belê di cizdanî de 1000 frengên din ji hebûn, lê dest ne daye wan û bi dizîya 50 freng bes kirîye.

Mitehim dest bi girtî dîke.

Qazî (ji mitehim re) Welê dixuyê ko tu ji emelê xwe poşmanî; li ber dîke!

Mitehim — Ma çavên min kor bû bûn. Çawan bû ko min ew 1000 freng ne ditîn.

HER DU JI ZEWICÎ NE:

Kumandarê tabûrekê digel jinikekê di ber qîşla tabûra xwe re dibore. Yekî ji eskeran li wan dinihêre û dikene. Çawîş jê re dibêje: Kuro ma çîre dikenî, her du ji zewicî ne.

Esker — Ji kengê ve?

Çawîş — Ev deh sal in kumandar zewicî ye. Herçî jinikê vê paşiyê zewicî ye; hêj ne bûne şeş meh.

HER DU JI MEHRÛM:

Dê — (ji kurê xwe re) Xuya ye te dolab vekirîye û hingivîn xwarîye. Di taştîyê de ezê te ji hingivînî mehrûm bikim.

Kurik — Yadê tu bi xwe ji tiwê jê mehrûm bibi; ji ber ko di firaxê de min tiştek ne hiştîye.

ESKERÊN BRÎTANÎ CEJINA MÎLADE DI ÇOLEN LÎBYAYE DE ŞAÎNET DIKIN

YARÎKER

LI WELATÉ ÇINÉ

MEHKEMÊN WÊ ÇAWAN EDALETÉ BELAV DIKIN

Seyahê fransîzî dîktor Albêr Jêrviye piştî ko li welatê Çînê geriya, der heqê mehkemên Çînê û edaleta wan da pir tişt nivîsîne. Ji ber ecêb bûna wan nivîsanên, me çendek gubastin kurdmançî; da ko xwendevanên me agahî vê edaleta han a ecêb bibin.

Li bajarê Wan-şinê bi navê Çanc-lo-sen miroveki belengaz, li pêşberê qîşla general Lo şirani difrotin. Rojekê serberzekî ji leşkerên general Lo sendûqa şiraniyê şikand û hemî xwar. Xwediyê şiraniyê di dergehê qîşlê da sekîn û bi çavên bi hêşir li benda hatina general ma. Gava general Lo hat û giliyê mêrik bihîst gelekî dilê xwe pê şewitand û bi xwe ra bir qîşlê. Ji bo ko ê şirani xwarî nas bike. Hemî leşker qor kirin û gote mêrik dizê xwe nas bi ke.

Mêrikê şiranişroş di ber qorên leşker ra çû û hat. Di wê navberê da li pêş serberzekî hinekî sekînî. General bi dengê xurt got ê:

— Ma ne ew e?

Bê ko şiranişroş dizê xwe nasibe, bes ji bo ko generêl ne xeyidîne serê xwe hejand; yanî ko ew e. Di cî da generêl emira kuştin û qelaştina zikê wî serberzî da; lê tu şirani di zikê serberzê kuştî da ne dîtin.

Generêl rahişte milê şiranişroş û di ber qorên leşker ra çû û hat. Digote mêrik: Divê, vê carê xwe şaş nekî û dizê xwe binasî. Di nişkava deng bi şiranişroş ket û got: ew e ew e.

Rahiştine milê serberzê ktî din û di nav hevalan da bi derxistin. Vê carê serberz li xw na û got: min kiriye.

Di Efrîqa bakur de balafirvanên îngilîzî beriya ko bi hewa bikevin cêbirxanên xwe dibin

Piştî ko general Lo emra kuştina wî serberzî ji da; vegertî ser şiranişroş û pirsî ka heqê şiraniya wî çiyê, dema ko zanî xisara wî du riyal in sekînî û got:

— Ez ji hemî kirên leşkerên xwe i berpirsiyar im. Şerme ko yek çavê xwe berde malê rebenekî holê.

Di berika xwe da du riyal bi derxistin û dane mêrik; lê paşê vegertî ser û got:

— Te heqê xwe stand; lê tu bûyî sebebê kuştina miroveki bêguneh Divê di ber wî va ji tu bûyî kuştin.

Bi şaretêkê ji destê general, serê şiranişroşê reben hate jêkirin. Hingê zabîb ber ve fermandarê xwe hatin û bi vê edaleta han piroz kirin.

Di nava deh deqîqan da sê mirov ji bo çend perçe şiraniyên qirêj hatine kuştin, bê ko dilê kest bi wan bişewite.

XWÎNIYÊN BI DEREWAN

Dîktor Jêrviye dibêje: Rojekê jineke îngilîzî li ser rê hati bû kuştin. Hakîmê Çînê ê eskerî, hema xwîniyê jinikê girt û bê mehkeme da kuştin. Ji bo dilxweşiyê, ji qonsulê îngilîzî ra got: heke bi kuştina xwîniyê jinikê dilê te rihet ne bûye, niho ezê çend hepsiyan çini bînim û li pêş te bikujim...

Hin ji vê ecêbtir, carekê du keşeyên emêrikanî li êrdimeke Çînê hati bûn kuştin û xwîniyê wan ne hati bû nasîn. Ji bo ko qonsulê emêrikanî nexeyide, hakîmê eskerî ê wê êrdinê da zanî ko xwîni girtine û qonsulê emêrikanî jî, ji bo dîtina mehkema wan. vexwan

Roja mehkemê sê merivên çînî anîne pêş mehkemê û wan jî bi devên xwe gotin: Me her du keşe ji bo diravên wan kuştin. Li ser vê gotinê her sê jî kujirandin

Piştî çend mehan xwîniyên bi rastî hatine nasîn û bi darve bûn.

Dema li ser her sê merivên ko berê dabûn kuştin ji hakîmê eskerî hate pirsîn; got: Ji bo ko qonsulê emêrikanî nexeyide, min sê feqîr anîn û pê ra bazara xwe birl. Da ko ew li pêş mehkemê bêjin me keşe kuştin û ez jî di ber wê va, cende kênan wan di tabûtên giranbiha da veşêrim...

OSMAN SEBRÎ

HINDIK RINDIK

DI ROJEKÊ DE 174 VAPOR:

Emeleyên tersaneyên emêrikani, vê paşiyê (Labor-Day) yanî (Roja-xebatê) şalînet kirine û di wê rojê de 174 vaporen nû daxistine behirê. Di nav van vaporan de her texlît keştî hene, cenkeştî û keştîyên adetî, ji bo guhastina eskeran an alêtên cengê, cebirxane û tiştine din. Di nav wan de nemaze vaporên 10500 tonî hene ko emêrikani ji wan re « keştîyên serbestiyê » dibêjin. Disan di wê rojê de wan tersanan bi xwe hewdên 49 vaporen nû li taxokan siwar kirine.

TONÊLEKE JAPONYAYÊ:

Japonan ji mêj ve dixwest her du giravên xwe ên bingehin Honde û Kiyocjiyoyê bi toneleke binbehrin bigehinin hev.

Proja vê tonelê a pêşin di sala 1897an de di meclisa japonî de hati bû mizakere kirin. Lê meclisê ew proje bi tenê di sala 1918an de tesdîq kir. Mihendisan piştî pênc salan dest bi kolandinê bikirina; lê zinzala sala 1923an ne hişt ko projaya wan here serî. Mihendisan di sala 1936an de ji nû ve dest bi xebatê kir û di pênc salan de xebata xwe tamam kirin. Tê de sê milyon emel xebitine û 50 milyon ley lê çûne.

Dirêjahiya tonelê 19 kîlometir in. Japonan piştî ko tonelê kolan û tê de rêne eraban çekirin, rêhesinek jî lê danin. Ev bûne çend meh trenên rêwîngiyan tê re diçin û tèn. 87 ZAR Û ZIMAN:

Mibesîrekî emêrkanî bi navê Dr. Bilyê piştî ko hînl zimanên ewropayî ên bingehin bû bû, çû bû giravên Filîptîné û tê de bi cih bû bû.

Dr. Bilyê di nav 60 salî de hînl 87 zar û zimanan bûye. Ji lewre yên ko bi heft zimanan dizanin bila nebêjin em bi gelek zimanan dizanin.

ÇEKÛN NÛ:

Li 21ê Çiriya-paşîn 1942an gava êrişaya rûsî ya Zivistanê dest pê kir ûrisan da zanî ko mîtralayozêke nû bi kar êxistine û ew mîtralayoz bi elektrîkê dijîxule û di deqîqê de 2500 beriqt berdide.

Li 27ê wê mehê radyoya Berlînê da zanî ko qewetên mîhwerê di qada şerê ûris de mîtralayozêke welê bi kar êxistine ko ew timattka-elêktrîkî di deqîqê de 3000berikî berdide.

GIRTINA HÊVÊ:

Li cem me gava hêv têtê girtin xelk li def û erabanan didin; tîfîngan berdidan. Çîre? Efsaneyê gotiye hêv têtê girtin ji ber ko hût dev lê kiriye û dike wê daqurtîne. Ji lewre xirocîrê dikin da ko hût dev ji hêvê berde.

Li bakurê Ewropayê welatek heye jê re Skandinavye dibêjin (Iswêç û Norwêj). Fesana wî welatî dibêje ko li ezmanan du gurên fêris hene. Wan guran daye pey hêv û rojê. Dema ko gur gihaştine yekê ji wan stêrkan; hêv an roj têtê girtin. Ji ber ko ew gur dev li wan dikin. Skandinavî jî wek me, dikin qîrçîr hetanî ko gur dev ji hêv an jî rojê berdidin.

XEBERGUHÊZ

Îsal aluçeyên Ingilîstanê gelek boş hatine. Ewçend ko piştî ko ên rindgihaştî û bijarte di sûkan de fîrotine bi ên mayîn kirin ko riçal çekin. Lê ên mayîn hinde zêde bûn ko tenekeyên berdest têra wan ne dikirin. Li ser vê yekê ên nivxav bijatîjê ew xistin denine mezin. Aluçeyên nivxav heta Zivistanê gihaştine û bûne fêkîne xwarbar. Xelkê Ingilîstanê xêra vê tevdîrê li vê Zivistanê fêkîne ter û taze dixwin.

MIST - AWIK

Li Sêwerekê bi navê Bûcêx eşrek heye ko li bakur û roavayê bajêr di kûntara çiyê da rûdinin. Piştî ko di vê eşrê da mala Hec-Elî rabûn û mezinatiya eşrê girtin dest xwe, rîspî û pêşiyên eşrê bi arikariya vê malmezina nûh, hêdî hêdî ji kûntarên çiyayê Bûcêx bi derketin û berê xwe dane gundên deştê ên fireh û têr erd. Kîjan mezin an rîspî ji ên Bûcêx gava ji çiyê derdiketin û dihatin di deştê da ci digirtin, bi arîkariya malmezina Bûcêx mala Hec-Eliyan destên xwe didane ser gundên dorhêlê û piştî demekî ew ji xwe ra dikirin mal. Bi ser da çend malên bûcaxan jî dixistîne nav xelkên gund ên binecî.

Vê yeka han bi carekê kêfa eşirên deştê revandî bû û bi çavekî rihet li vê kira bûcaxan ne dinêrîn. Demekî dirêj ne ajot ko gund û eşirên deştê li ser bûcaxan bû bûn yek û ev yekîti bi sond û peymanan xurt kiri bûn. Di vî deraxî da bû ko bi navê Mist-Awik rîspiyekî Bûcêx daketi bû deştê jêrîn û di her Ferêt da bi navê Beremaniyê gundek ava kiri bû. Gund avakirina Mist-Awik di vê demê û wî cî da bi carekê eşirên dorê rakiri bûn ser lîngan. Piştî ko di navbera Mist-Awik û gundên dorê da çend şerên biçûk bû bûn. Rojêkî di nişka va, gund û eşirên dorê, bi qasî çarşed peyayî civandî bûn û bi ser Beremaniyê da girti bûn.

Di gundê nû da ji Mist-Awik û çar xulaman pê va, kes tine bû. Li pêş vê tevdira neyar a bê eman, Mist Awik tevî xulamên xwe, derê hewşê li ser xwe dada û di xêf da asê bû. Neyaran dixwest berî ko gaziya Bûcêx xwe bigehfne ser Mist-Awik, şalê wî bindest bikin. Ji bo vê yekê, çav dabûn êrişan. Mist-Awik jî, ne mêrê ko bi êrişên neyar biqefliya, her çar xulaman jê ra tîfing dadigirtin û wî jî her bi singa neyarên êrişvani da vala

Jİ BALAFIRÊN FRANSA ŞEREVANÎ YEKE BOMBAVÊJ
12 221

dikirin. Bi qasî ko Mist-Awik mêrêkî çê bû; ewçend jî nîşandarekî xedar bû. Bi wê nîşandariyê bû ko kes, ji erîşvaniyan negihandi bû xwe. Ya deverû di erdê ra dikirin û nema radibûn; an jî bi birîneke xedar li hevalên wî vedigerandin.

Wê rojê heya êvarê û bi şev jî heya sibê êrişên neyaran li pê hev bi ser Mist-Awik da diçûn. Lê tu êrişvanî ji sînorê hevalên xwe derbas ne dibûn û hemî raste dongiyêke kirêt dihatin. Dema şev ronî bû û tîrijên royê xwe berdane ser xaniyê Mist-Awik, mîna ko keriyek pezê reş li dora xêfî mexel be, cendekên êrişvaniyên neyaran welê deverû ramediya bûn.

Hîngê halê Mist-Awik jî, ji yê neyarên wî ne pir çaktir bû. Ji ber ko, herçar xulam hati bûn kuştin û bi xwe jî, bi deh gulan birîndar bû bû. Lê, van birînen ji dil û kezebê dûr, ew gurê qol di ser lîngan da ne xisti bûn. Wî her borîn bû û nav di xwe didan, bi vê serê neyarên xwe germ dikirin.

Xebera vî şerî giha bû Bûcêx û wan jî gaziya xwe dicivandin da ko Mist-Awik ji hesarê bi derxin. Neyaran şelpa bûcaxan dizani bû. Çi gava bigehîştana ser lecê, dê Mist-Awik xilaskirana û xwîna hinde mêrên wan li tinê biçûyana. Ji bo ko pîsiyêke wa ne ghiştin xwe, dixwestin çene Mist-Awik bigirin. Li ser vê ramanê — dûrî rêzana şerevaniyan — agir berdane goma pêz, ya ko di rex xêf da bû.

Piştî du saetan êgir çarmedorî xêfî girti bû û li ser banê xêfî serê Mist-Awik di nav gurik û dûmanê da dixweya. Wî dîsa wekî berê bi borîn û halan, serê neyarên xwe dikir. Wê gavê serekên neyaran gazî Mist-Awik kirin û gotin ê:

— Bextê me ji te ra, bi derkeve, em te nakujin; lê emê te hêsrî bigirin.

Mist-Awik bi dengêkî box li wan vegevandî û got:

— Ma ji wê ra ne şerm e ko hon vê reya teres didin ber min! Ma kînga şêr bi xweşî hatine girtin, ko hon jî fro bigirin? Şewitna di nav agir da, bi qasî ser-nizmiya dîliyê ne dijwar e...

Lê sed mixabin ko gaziya Bûcêx di demê da ne ghiştê Beremaniyê û paşê di nav sewatê da li hestiyên Mist-Awik digerin.

OSMAN SEBRÎ

ÇIROKA

SEYÊN BIRÎNDAR

Vê Patzê me nêçira kotefiran di nav kendiran de kiri bû. Kendir gelek himbiz bûn û seya min gava tê re diçû qamişên kendiran li çavên wê diketin. Piştî çend caran çavên seya min kul bûn. Min ew bire eczexana taxa me da ko ez jê re dermanekî binim. Xwediyê eczaxanê, Mihemed efendî Qenewattî, gava bi îşê min hesiya xwe da ber û gote min:

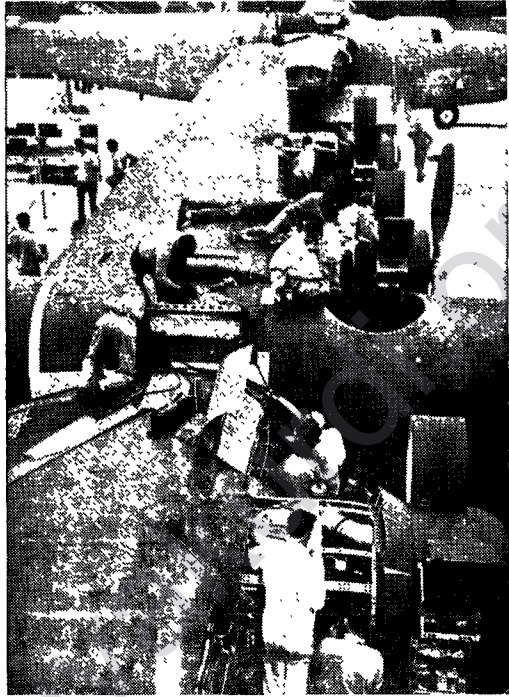
— Tu çire dermên bi xwe re bibî. Ez gelek heji seyan dikim. Hero seya xwe bîne nik min ezê çavên wê derman bikim.

Mihemed efendî piştî ko ji dermanekî çend dilop niqitandine çavên seya min, ji nû ve gote min:

— Bi vê hêncetê ezê ji te re çiroka seyekî bibêjim. Berî şêş salan, hingê ez

li jêr li Ernûsê dixebitîm. Rojekê ez di eczaxanê de rûniştî me. Min dengê seyekî kir. Se ne diref lê dinallî. Ez derketim derve. Seyekî birindar li ber derî veketi bû. Timobilekê pê lê kiri bû; heywan dikuli. Min derman û penbû anî, birina sê şîşt û pêçand û hinek naçan ji da-yê. Qederê 15 rojan min seyê xwe derman dikir û nan dida-yê. Seyê min rabû ser xwe û li ser lingên xwe geriya. Min û seyê xwe bi vî awayî du meh bi hev re borandin. Rojekê min diî seyê min xwe winda kir û li min xuya ne bû.

Şêş meh ketin navê. Disa rojekê ez hatim eczaxanê vekim. Çi bibtinim, seyê min e, sekî din ji pê re ye. Seyê kevin dûvê xwe hejand, nizingî li min kir û sekini.

Keleheke firolek di destgahê de. Emelê li baskên wê siwar bûne û hin alet û hacetan lê siwar dikin.

Min bala xwe da, seyê min carekê li min dinihêre, çavên xwe ji min badide û li hevalê xwe temaşa dike. Qey dixwaze hevalê xwe şant min bide. Ez bê hemtê xwe li hevalê wî hûr bûn. Çi bibinim; hevalê wî birindar e. Ez ketim eczaxanê û bi şûşekê û hinek penbû li seyên xwe vegeeriyam.

Seyê kevin gava çav bi şûşê û penbûyê kir, xwe avête ser min û destên min alastin. Eşkere bû ko seyê min hevalê xwe anî bû nik min da ko ez wî ji derman bikim. Birina hevalê wî ne ewçend xedar bû; di nav çend rojan de sax bû.

Piştî çend rojan her du san xwe nebihistî kir û min ew nema ditin.

NÊÇÎRVANÊ HAWARÊ

Gandf sergevazê Hindîstanê ê bi nav û deng vê paşiyê û ji nû ve dest bi rojiyê kirîye. Gandf carê ko dikeve hepsê dest bi rojiyê dike. Par wextê ko kongra Hindîstanê çêbû hikûmetê Gandf û hin hevalên wî girtin û ew kirin hepsê. Gandf herwekî berê dikir, vê carê jî, ji bona ko bête serbest berdan, dest bi girtina rojiyê kir. Lê dibêjin ko vê carê Gandf nema dikare, û ji rojiyê gelek teşe. Sergevazê Hindîstanê gelekî li xwe şkenandîye û qels ketiye. Lê Gandf rexma her tişî di rojiya xwe de pê dide erdê û naxwe.

Di meqamê protestoyê de an bi sebebeke din rojî-girtin ne tiştekî nû ye. Ev adet ji mêj ve di nav mirovan de heye. Lê mirov zû zû ji nêz û birçînan namire.

Belê gelek caran tête bi-hîstin ko însan an heywanî jî sermê qefîlne û mirine. Lê di wextine adetî de kêm caran hatiye dîtin ko mirov jî nêz û birçînan mirine. Ji ber ko însan midekî dirêj bi tenê bi vexwarina avê jî dikare bijî.

Ji xwe li gora pisporan çarçeka tiştên ko em dixwin besî me ye. Sê çarçekên din zêde ne û ew zêde li me nayê, em jê tu fedê nabînin. Ji ber vajî ve zêde jî bedena me re zere û jê nexweşiyên çêdibin. Lê pir-xwarin bûye adet [1].

Bedena mirov herçend tenik û zirav e ewçend jî xurt û qahîm e. Mirovê ko daye rojiyê hetanf ko jî bezê wî, jî sedf 97, jî kezêb û tihêla wî jî sedf 30 û jî wêsele û edeleyên wî jî sedf 50 bihelin dikare bijî û bi tenê bi windakirina van mixdaran dimire. Herçî dil û damar, rojî li wan

[1] Ji méré botî ve yek car ne welê ye. Jê ve, ji xwe têr-xwarin nîne lê bes-kirin bûye adetî..

ROJÎ NÊZ Û BIRIÇÎTÎ

hikim nake, ew heta dawiyê weke xwe dimînin.

Em bèn ser mirovên ko bi girtina rojiyê deng dane. Di nav wan de ê bi nav û dengtir û yê ko jî hemiyar bêtir nîzîngî wextê me ye Mak Swênt ye.

Mak Swênt, di Îrlandayê de waliyê Korkê bû. Di sala 1920an de xelkê Îrlandê li taca Ingîlîstanê rabû bûn û mixtariyeta xwe dixwestin. Mak Swênt bû bû hevalê asiyan. Li 12ê Tebaxa sala 1920an hikûmetê Swênt girt û hepis kir. Mehkemê du sal lê hikim kirin. Mak gava jî mehkemê vegeriya bû hepisxanê goti bû: « Heta mehekê ezê ji vê hepisê an zindî an mirî bi derkevim ».

Ji wê rojê ve Mak dest bi rojiyê kir û tiştek ne xwar. Bijîşkan şîret lê dikirin û digotin ko jiyîna wî di talûkê deye. Lê Mak guh ne dida wan û li ser gotina xwe disekîn.

Halê Swênt roj bi roj xerabtir dibû. Xweha wî rabû û ji serekwezîr Mr. Loyd Corc re telêgrafa jêrîn şand: « Birayê min waliyê Korkê di hepisxana Brîkstonê de li ber xwe dide. Heke birayê min jî nêzan di hepisê de mir, miletê Îrlandî dê jê û hikûmeta te jî mirina wî berpîrsiyar bizanin ».

Loyd Corc hêngê li Swîçrê bû. Li xweha Swênt bi telêgrafa jêrîn vegead: « Hikûmet nikar waliyê Korkê bi hênceta rojiya wî jî hepisê derfîne. Ji ber ko heke me ev kir, hepsî tev de wê bidin rojiyê û wê bixwazin bi vî awayî jî hepisê derkevin ».

L 20ê Çiriya-pêşîn edf Swênt jî bîr ve çû bû û bi dora

xwe ne dihesiya. Bijîşkan hinek ava goşt û çend dilop konyak dan-ê. Swênt pê hisyar bû û bi xwe hesiya û bijîşk jî nik xwe bi der kirin. Li 25ê wê me hê yanî piştî 73rojên birçîtiyê, Swênt di hepisa xwe de mir.

L eriya mlada İsa pêxember bi 323 salan Dîmokrîtîsê yewnanî 40 rojî rojî girti bû. Dîmokrîtîs di wî 40 rojî de nan û hingivîn bihin dikir.

Carekê hepsiyekî di hepisxana Tûlozê de 63 rojan rojî girti bû û pê miri bû.

Dîsan Dr. Taz 40 û Elek-sendr Cak 50 û yekî talyanî bi navê Marlanî 50 rojî rojî girti bûn. Heçî mêrikê talyanî beriya ko dest bi rojiyê bike 5 kîlo goşt, qazek, mixdarekî boş heşnati û kodek gwîz xwari bûn. Jê pêve Marlanî di wextê rojiyê de jî av vedixwar.

Di nav mehkûmên îdamê de gelek peya tene dîtin ko piştî hikimê îdamê xwe jî xwarin û vexwarinê mehrûm dikin Ji mehkûmên îdamê yekî emêrîkanî bi nawê Edward Cons 35 rojan rojî girtiye. Landrûyê fransîz, yê ko deh keçik kuştî bûn wî jî piştî hikimê îdamê dest bi rojiyê kiri bû.

Lê vê paşiyê rojike din baw bûye; rojiya derman. Yê ko vê rojiyê digirin di wextê rojiyê de wek mêrikê talyan û li gora kêfa xwe avê vedixwin; lê tu zadî naxwin. Dibêjin ko bi vê rojiyê her texlîf nexweşîte ne derman kirin.

Nûredîn Ūsîf, nîvsevanekî Hawarê jî ber êseke rûdiyan, sê caran ev rojî girtiye: 11, 15 û 21 rojan.

Ji van pêve mirovin hene, ji roja ko btrewer dibin, heta dawîya emirê xwe rojiyê digirin. Lê divê rojiya wan ne ewçend çetin bit. Ji ber ko ew bi şev bi qasî sê çar peyan dixwin, heta nîvro dinivîn û di wextê mayîn de rojiyê digirin. EIJİŞKÊ HAWARÊ

Herwekl li hemf Ewropa-yê, li Parîsê jî xelk ji ber zad û çût di zehmeteke giran de ne. Dibêjin ko xelkê Parîsê di şehnişinan de tev bigire. Lê mirîşkan û di nav xaniyan de heywanine berêz ne dikir; jê re erdekl jê firehtir çarpê bi xwedî dikin.

Di nav hinên din de yekî mihendis ji xwe re kutikekl be-razan peyda kiri bû û ew kiri bû hemama xaniyê xwe û ew bi xwedî dikir. Kutik roj bi roj mezîna dibû û mihen dis kêfa xwe jê re tanî. Belê kutik wê bibiwa berazekî fêris. Mihendis ew şerjê bikira û bi goştê wî qelî û hişkegoşt wê çêkira; çî beytîyarî....

Kutik ewçend mezîna bû ko di hemamê de nema debar dikir.

LI ŞÛNA BERÊZ JÊ RE SEKÎ FÊRIS ANÎ BÛN

Mihendis berazê xwe jî hemamê derêxist! û ew berda liwanê; da ko bikare serbest welê dixuye ko liwan jî tîra jê firehtir diwiya bû. Rojêkê berazê me derf vekirî dî, jê derket û çû li erdekl fireh bigire.

DUK OF KENT

.....

Dûkê kentê birayê qralê İngilîstanê bû. Dûk wek piraniya mirekên İngilîstanê zabîte deryavaniyê bû. Dûk, berf çend mehan bi balafirke behrî diçû Îslandayê, da ko li wargehên giravê û li halê balafirvanên ingilîzî hûr bibe. Balafira Dûk bi rê ve ket û Dûk emirê Xwedî kir. Miletê ingilîzî gelek li ber Dûkê xwe ket. Lê ji aliye din pê iftixar jî kir. Ji ber ko Dûk di xizmeta milet û welatê xwe de mirî bû.

ROJA NÛ

Xwendevanên şelal mîzgîniya me li we. Piştî Hawar û Ronahiyê honê bi rojnameke kurdî, Roja-nû jî şa û kêfxweş bibin. Hejmara wê rojnamê a pêşîn di van çend rojan de wê derkeve. Roja-nû wek Hawar û Ronahiyê ne bi tenê edebî û cîvaki ye. Lêbelê Roja-nû rojnameke siyasî ye. Hônê tê de ji her textlî nivîsaran pêve danezan û niçeyên şer ên dawîn jî peyda bikin. Ji niho de hon dikarin kiriyarê Roja-nû bibin. Ji bona vê yekê jî hema bi kartekê nav û adrêsa

xwe jî xwediyê wê re bidin zanîn. Eve adrêsa Xwedî:
Dr. Kamiran Ali Bedir-Xan
Xwediyê Roja-Nû — Avaîhiya Ebû-Efîf
Meydana Bircê — Bêrût
Ji bo postê bi erebî, divêt holê bête nivîsandin:
الدكتور كامران طالي بدرخان
صاحب الجريدة الكردية « روجا نو »
بناية ابو هنييف - ساحة البرج - بيروت

Kiriyariya Ronahiyê : 500 qirûşên sûrî.

Xwedî û gerîndeyê berpirsiyar : Mir Celadet Ali Bedir-Xan . Şam—Sûriye
Directeur Propriétaire: Emir Djeladet Aali Bedir-Khan. Damas—Syrie